

Департамент освіти і науки
Сумської обласної державної адміністрації
**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
(КЗ СОШПО)**

вул. Миколи Сумцова, 5, м. Суми, 40007, тел. /факс: (0542) 33-40-67
e-mail: osvita.soippo@sm.gov.ua, web: soippo.edu.ua
Код ЄДРПОУ 02139771

23.10.2023 № 557/11-07

На № _____ від _____

**Керівникам місцевих органів
управління освітою,
директорам закладів інституційного
догляду та виховання дітей**

**Графік проведення II етапу
Всеукраїнських учнівських олімпіад
2023-2024 н.р., методичні рекомендації,
критерії оцінювання та завдання щодо
підготовки учнів до олімпіад**

На виконання пункту 3 наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році», надсилаємо:

- графік проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році (додаток 1);
- методичні рекомендації з проведення II етапу Всеукраїнських олімпіад, критерії оцінювання робіт, завдання щодо підготовки учнів до предметних олімпіад (додатки 2-18, – згідно з порядком їх проведення).

Звертаємо увагу на суворе дотримання законодавства України в частині дотримання заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні, під час проведення змагань.

Наголошуємо на ретельному опрацюванні надісланих тематичних матеріалів та нагадуємо, що участь в олімпіадних змаганнях здійснюється на добровільних засадах, із урахуванням місцевих особливостей та безпекових можливостей, відповідно до вимог Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності»).

Акцентуємо увагу на відповідальності організаційних комітетів II етапу олімпіад за:

- дотримання безпекових умов, згідно з обраною формою проведення змагань;
- створення однакових умов для участі учнів у змаганнях, із якими ознайомлюють учасників завчасно;
- академічну доброчесність та нерозголошення змісту завдань (які будуть надіслані за 1 годину до офіційного часу початку змагань, на електронну адресу відповідальних осіб) до моменту їх офіційного оприлюднення (часу початку змагань);
- надання своєчасних (до 26.12.2023) звітів і заявок на участь у III етапі змагань (п.2.3 наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році») на електронну адресу (osvita.soippo@sm.gov.ua) Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Просимо інформацію довести до відома керівників закладів загальної середньої освіти.

Додатки 1-18 до листа на 81 арк. в 1 прим.:

1. Графік проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році (на 1 арк.).
2. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у 2023-2024 навчальному році (на 4 арк.).
3. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови у 2023-2024 навчальному році (на 6 арк.).
4. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови у 2023-2024 навчальному році (на 7 арк.).
5. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови у 2023-2024 навчальному році (на 7 арк.).
6. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2023-2024 навчальному році (на 5 арк.).
7. Методичні рекомендації, критерії оцінювання, завдання з підготовки учнів до участі у II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2023-2024 навчальному році (на 5 арк.).
8. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології у 2023-2024 навчальному році (на 6 арк.).
9. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з технологій (трудове навчання) у 2023-2024 навчальному році (на 3 арк.).

10. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства 2023-2024 навчального року (на 4 арк.).

11. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології у 2023-2024 навчального року (на 6 арк.).

12. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2023-2024 навчального року (на 4 арк.).

13. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у 2023-2024 навчального року (на 3 арк.).

14. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2023-2024 навчального року (на 4 арк.).

15. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2023-2024 навчального року (на 4 арк.).

16. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії у 2023-2024 навчального року (на 6 арк.).

17. Методичні рекомендації, критерії оцінювання, завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2023-2024 навчального року (на 3 арк.).

18. Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії у 2023-2024 навчального року (на 3 арк.).

Ректор

Юрій НІКІТІН

Додаток 1
до листа Сумського ОШПО
23.10.2023 № 557/11-07

ГРАФІК
проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних
предметів у 2022-2023 навчальному році

№ з/п	Назва олімпіади	Дата проведення та час початку
1	Українська мова та література	04.11.2023, 09.00
2	Німецька мова	05.11.2023, 09.00
3	Французька мова	05.11.2023, 13.00
4	Англійська мова	11.11.2023, 09.00
5	Історія	12.11.2023, 09.00
6	Географія	18.11.2023, 09.00
7	Біологія	19.11.2023, 09.00
8	Технології (трудове навчання)	25.11.2023, 09.00
9	Правознавство	26.11.2023, 09.00
10	Екологія	02.12.2023, 09.00
11	Інформатика	03.12.2023, 10.00
12	Фізика	09.12.2023, 09.00
13	Інформаційні технології	10.12.2023, 10.00
14	Математика	16.12.2023, 09.00
15	Хімія	17.12.2023, 09.00
16	Економіка	23.12.2023, 09.00
17	Астрономія	24.12.2023, 09.00

**Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання
з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської
олімпіади з української мови та літератури
у 2023-2024 навчальному році**

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у 2023-2024 навчальному році

Учнівська олімпіада з української мови та літератури проводиться відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами) та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17.11.2011 № 1318/20056; наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

За умов проведення олімпіади у дистанційному форматі рекомендуємо передбачити можливість проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у віддаленому режимі з беззаперечним дотриманням законодавства України в частині дотримання заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

У разі прийняття місцевими оргкомітетами відповідного рішення, акцентуємо увагу на необхідності дотримання учасниками та організаторами принципів академічної доброчесності, відповідно до законодавства.

У разі надходження сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу» на території Сумщини або в окремих населених пунктах Сумської області, під час виконання олімпіадних завдань із української мови та літератури:

- проведення олімпіади призупиняється на час оголошення тривоги;
- секретар журі фіксує час, коли виконання завдань було призупинено, та робить відмітку в протоколі;
- після відбою повітряної тривоги виконання завдань продовжується;
- секретар журі оголошує час, що залишається для виконання завдань, фіксує його початок, тобто із якого продовжено виконання завдань випробування, та робить відмітку в протоколі

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури
у 2023-2024 навчальному році у дистанційному форматі

Формат дистанційного проведення визначає відповідний організаційний комітет олімпіади, згідно з можливостями закладу загальної середньої освіти, у якому буде проводитись олімпіада.

У дистанційному форматі учасники II етапу олімпіади виконують завдання в закладах загальної середньої освіти, де вони навчаються (якщо є можливість дотримання всіх заходів безпеки, пов'язаних із воєнним станом в Україні) або вдома. За 60 хвилин до початку олімпіади (тобто о 8.00) уповноважена особа отримує (на вказану попередньо електронну адресу) завдання для всіх класів. Організаційний комітет II етапу має забезпечити відеозв'язок (відеоспостереження) за умовами проведення: відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання учнем завдань; ознайомити з правилами поведінки під час олімпіади (учням заборонено спілкуватися між собою, використовувати будь-які допоміжні засоби або мобільні телефони).

У разі виникнення питань у процесі виконання завдань учасник має це запитання оголосити голові журі за допомогою відеозв'язку. Після завершення олімпіади член журі для кожної роботи створює власний PDFфайл, заповнює Google форму, сканує роботи і надсилає до відповідного організаційного комітету. При виконанні письмових робіт, які підлягають шифруванню, забороняється використання будь-яких позначок, які сприяли б дешифруванню робіт.

Наголошуємо на безумовному перериванні виконання олімпіадних завдань під час сигналів сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу», незалежно від того виконують учні завдання в закладі освіти чи вдома.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури
у 2023-2024 навчальному році в очному форматі

В олімпіаді з української мови та літератури беруть участь учні 7-11 класів.

Час роботи над олімпіадними завданнями для учнів 7 класів складає 3 астрономічні години, для учнів 8-11 класів – 4 астрономічні години.

Завдання вимагають ксерокопіювання з розрахунку: 2-3 сторінки (формату А-4) на учня.

Олімпіадні завдання відповідають сучасним вимогам до вивчення української мови та літератури, орієнтовані на лінгвістичну компетентність учнів, їхній інтелектуальний потенціал, неординарність і творче мислення (це – не завдання для контрольної роботи, а саме – для інтелектуальних змагань філологічно обдарованих дітей).

Комплект олімпіадних завдань охоплює програмовий матеріал із різних розділів курсу за попередні роки навчання та теми, які учні повинні були опанувати до терміну проведення олімпіади, відповідно до чинних навчальних програм для закладів загальної середньої освіти, урахувавши програми для

поглибленого вивчення у 8-9 класах та програми для профільного вивчення в 10-11 класах.

Обсяг і рівень складності олімпіадних завдань мають забезпечити якнайповніше розкриття інтелектуальних можливостей та творчих здібностей учнів. Доцільно пояснити учням, що вони мають прагнути виконати якнайбільшу кількість запропонованих завдань, але головною умовою перемоги в олімпіадах є виконання роботи краще за інших, оригінальніше, на високому творчому рівні.

Членам журі рекомендуємо перед початком олімпіади провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади. Звертаємо Вашу увагу на те, що учням не дозволяється користуватись додатковою літературою (посібниками, довідниками, словниками, текстами художніх творів і статей тощо) та мобільними пристроями. Порядок виконання завдань учень може обирати самостійно. Під час виконання олімпіадних завдань учні повинні сидіти за партами по одному.

Критерії оцінювання завдань II етапу

Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у 2023-2024 навчальному році

Кожне завдання оцінюється певною кількістю балів (бали вказуються поряд із завданнями).

Орфографічні й пунктуаційні помилки оцінюються однаково. Перевіряючий підкреслює помилку й відповідно позначає її на полях (| – орфографічна помилка, √ – пунктуаційна помилка).

Оцінювання результатів виконання завдань здійснюється в балах, указаних безпосередньо в завданнях.

Творча робота учня оцінюється відповідно до критеріїв:

- повнота розкриття теми;
- стислість, ясність;
- логічна послідовність викладу думок (кожен абзац есе має розкривати одну думку);
- структурна цілісність та стильова єдність тексту;
- переконливе аргументування порушеної проблеми;
- точність, зрозумілість думки, адекватність її мовному оформленню; образне мислення, власна позиція автора.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів

до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури у 2023-2024 навчальному році

1. У процесі підготовки учнів до участі в олімпіаді особливу увагу приділяти підвищенню рівня мовної культури школярів, зокрема володінню ними орфографічними, орфоепічними, лексичними, стилістичними нормами; визначенню лексичного та граматичного значення загальноживаних слів; вивченню термінологічного апарату з мови, редагуванню текстів, синтаксичному розбору речень і словосполучень.

2. Приділити належну увагу художньо-ідейному аналізу художнього твору, формувати навички цього аналізу, надавати практичну допомогу учням. Поряд із цим, систематично підвищувати власний рівень компетентності з цього питання: необхідно відійти від ідеологічного чи соціально заангажованого прочитання-аналізу художнього твору.

3. Використовувати можливостей міжпредметних зв'язків (історія, світова література, образотворче мистецтво, музика, географія тощо), освітніх електронних ресурсів.

З метою якісної підготовки учнів до II етапу олімпіади рекомендуємо під час цього процесу використовувати навчально-методичну літературу, рекомендовану листом Міністерства освіти і науки України від 14.08.2023 № 1/12038-23 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2023-2024 навчальному році», інформаційно-аналітичні бюлетені Сумського ОППО та мовно-літературні сайти:

<http://www.ukrmova.dn.ua> – методичні матеріали до уроків, олімпіад та конкурсів;

<https://naurok.com.ua> – освітній проєкт для вчителів;

<http://vk.com/uabooks> – українські аудіокниги;

<http://www.dilovamova.com> – українське ділове мовлення;

<http://osvita.ua> – сайт для вчителів, вихователів, керівників;

<http://www.teacher.in.ua> – український портал для вчителів та викладачів; розробки уроків, методичні матеріали, наочність до уроків;

<https://www.ed-era.com> – студія онлайн-освіти;

<https://prometheus.org.ua> – платформа онлайн-освіти від викладачів України та світу, які допоможуть отримати новітні навички у будь-якій сфері.

**Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання
з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади
з німецької мови у 2023-2024 навчальному році**

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови у 2023-2024 навчальному році

У 2023-2024 навчальному році буде проведено II етап олімпіади з німецької мови відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити проведення II етапу з дотриманням законодавства України в частині дотримання заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови беруть участь учні 8-11 класів, які стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Змагання проводяться у три тури: перший – аудіювання, другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності, третій – творча письмова робота.

Загальний час, відведений на виконання аудіювання становить 60 хвилин, на говоріння – 10 хвилин на кожного учасника. На виконання творчої письмової роботи відводиться 60 хвилин.

Комплект завдань для учнів 8-11 класу складається з 3 завдань (аудіювання, письмо, говоріння).

Перший тур
Аудіювання

Таблиця 1 – Регламент проведення (перший тур):

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів, ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання	10

1	2	3
2.	Привітання членів журі, психологічне налаштування учасників, нагадування регламенту та оголошення процедурних питань	10
3.	Перевірка акустичної комфортності, сприйняття звучання контрольного аудіо запису або голосу члена журі, який буде читати текст	5
4.	Аудіювання тексту (з голосу вчителя) та виконання завдань: а) інструкція до першої частини тесту; б) ознайомлення з першою частиною тесту; в) перше пред'явлення тексту; г) виконання завдань першої половини тесту; д) інструкція до другої частини тесту; е) ознайомлення з другою частиною тесту; ж) друге пред'явлення тексту; з) виконання завдань другої половини тесту	31
5.	Збирання робіт учасників	4
Разом		60

Вимоги до аудіо тексту та особливостей завдань

Учасникам пропонується текст тривалістю звучання до 8 хвилин. Текст пред'являється двічі з голосу вчителя. Після першого прослуховування учасники виконують завдання першої частини тесту. Завдання складаються з 10 тверджень. Учасник у бланку для відповідей замальовує відповідний знак (+ або –).

Після другого прослуховування учасник виконує завдання другої частини тесту – запитання та чотири варіанти відповіді, позначені латинськими буквами А, В, С або D. Обсяг – 10 запитань.

Виконуючи цю частину тесту учасник відмічає ту літеру (А, В, С або D), під якою стоїть, на його думку, варіант правильної відповіді.

Користуватись словниками або іншою довідковою літературою не дозволяється. Тестові завдання роздаються учасникам на початку туру і збираються лише після виконання завдань другої частини тесту. Користуватись ними під час звучання (читання) тексту дозволяється.

За кожне правильно виконане завдання надається 2 бали. Максимальна оцінка за тур – 40 балів.

Другий тур

Визначення рівня мовленнєвої компетентності

Таблиця 2 – Регламент проведення (другий тур):

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період. До відповіді запрошується один учасник, який обирає тему-ситуацію. Ідентифікація учасника	1
2.	Підготовка до відповіді	1

1	2	3
3.	Відповідь учня: монологічне висловлювання, виклад фактичного матеріалу, участь у співбесіді на обрану тему (у тому числі ініціативне говоріння, постановка запитань до членів журі, адекватне реагування на їхні запитання, відстоювання своєї позиції, думки, аргументування тощо)	5
4.	Оцінювання відповіді членами журі	3
Разом		10

Вимоги до визначення рівня мовленнєвої компетентності

Відповіді учнів мають бути повними, вичерпними, конкретними, лексично насиченими, правильно фонетично та граматично оформленими. Після завершення монологічного висловлювання учень бере участь у співбесіді з членами журі, обсяг якої орієнтовно до 10 реплік (по 5 – від журі та учасника олімпіади).

Користування двомовними словниками під час підготовки й відповіді не дозволяється.

Обсяг монологічного висловлювання:

8 клас – не менше 12 речень, 9 клас – не менше 15 речень, 10 клас – не менше 18 речень, 11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Повнота розкриття теми (від 1 до 3 балів).

II. Комунікативна спрямованість (від 1 до 3 балів).

III. Інформаційна значимість (від 0 до 2 балів).

IV. Лінгвістична компетенція (від 4 до 20 балів).

V. Заохочувальний бал (вибірково: від 1 до 2 балів).

Заохочувальні бали надаються за оригінальність твору, використання епіграфу, посилань на висловлювання визначних діячів, цитат, приклади з періодичних видань тощо. Загальна сума балів: від 6 до 30, у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Третій тур

Творча письмова робота

Таблиця 3 – Регламент проведення (третій тур):

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів, ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання	10
2.	Виконання завдань туру: а) вибір учасниками проблемної теми/ситуації; б) обміркування проблеми; в) написання розгорнутої відповіді з коментарем, міркуваннями, аналізом, оцінкою та прикладами	45
3.	Попередження про завершення роботи	1

1	2	3
4.	Збирання робіт	4
Разом		60

Вимоги до процедури проведення творчої письмової роботи

Учням пропонується завдання, що вони мають виконати, виходячи із власного досвіду та рівня писемної мовленнєвої компетентності. Вони орієнтовані на зону інтересів учасників, спонукають їх до письмового висловлення життєвої та громадської позиції, ставлення до тих чи інших фактів або осмислення певних проблемних ситуацій.

Учням пропонується проблемна ситуація. У межах рекомендованого обсягу творчої роботи (не менше 20 речень) учні мають дати розгорнуту відповідь.

Користуватись двомовними словниками не дозволяється. Обсяг письмової роботи:

8 клас – не менше 15 речень, 9 клас – не менше 18 речень, 10 клас – не менше 20 речень, 11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Обсяг письмового повідомлення (від 0 до 2 балів).

II. Зовнішній вигляд і структура роботи (від 0 до 2 балів).

III. Повнота розкриття змісту (від 0 до 6 балів).

IV. Лексична насиченість (від 2 до 8 балів).

V. Рівень розвитку граматичної компетенції (від 0 до 10 балів).

VI. Заохочувальний бал (0-2 бали).

Загальна сума балів: від 2 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Завдання до першого (аудіювання) та до третього (творча письмова робота) турів потрібно роздрукувати, із розрахунку 4 аркуші формату А4 на кожного учасника.

Теми творчої письмової роботи можна прописати на дошці.

Наголошуємо, що оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці виконання робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови у дистанційному форматі

У випадку організації та проведення олімпіади з німецької мови в дистанційному форматі, рекомендуємо надсилати завдання на особисті електронні адреси учасникам, які попередньо повинні зареєструватися за формою, розробленою організаторами. У формі зазначити:

- прізвище, ім'я та по-батькові учасника олімпіади;
- повну назву закладу освіти, у якому навчається учень;
- клас навчання та клас, за який буде виконувати завдання;
- електронну адресу, на яку надсилати завдання;
- прізвище, ім'я та по-батькові вчителя, який готував учня (ученицю) до олімпіади.

Для визначення рівня усної мовленнєвої компетентності, у дистанційному режимі можна скористатися платформами Skype, Zoom, Google Meet, які

надають можливість відео зв'язку, обміну екраном, запису тощо.

Платформа Google Клас дає можливість учителям швидко встановлювати зворотний зв'язок, легко спілкуватися з усім класом для надання інструкцій, пред'явлення тексту з аудіювання та з кожним учнем окремо при визначенні рівня мовленнєвої компетентності.

Виконання завдань з аудіювання та творчої письмової роботи має відбуватися в синхронному режимі, тривалістю 2 години 40 хвилин (більше на 40 хвилин, у порівнянні з очним форматом, у тому числі на оформлення роботи). На визначення рівня усної мовленнєвої компетентності відводиться по 10 хвилин на кожного учня.

По завершенню часу виконання завдань, учасник протягом 10 хвилин повинен надіслати виконану роботу на електронну адресу оргкомітету (відповідальному за проведення олімпіади).

Рекомендуємо тестові завдання з аудіювання та творчу письмову роботу фотографувати (кожна сторінка фотографується окремо та нумерується) та конвертувати в PDF-файл на сайті <https://png2pdf.com>. Виконане завдання надсилається одним листом з указаною темою листа («Олімпіада з німецької мови. ПІБ учасника. Клас»). Для виконання згаданих вище технічних та організаційних дій, рекомендуємо напередодні провести інструктаж з учнями.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує завдання учасників, шифрує, роздруковує та передає голові журі.

Критерії оцінювання завдань (в очному та дистанційному форматі проведення) ідентичні.

Завдання здобувачі освіти можуть виконувати як із закладу освіти (за умови дотримання всіх заходів безпеки, пов'язаних із воєнним станом в Україні), так і з дому. Акцентуємо увагу на беззаперечному дотриманні правил безпеки під час сигналів сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу», незалежно від місця виконання учнем олімпіадних завдань.

У разі надходження сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу» на території Сумщини або в окремих населених пунктах Сумської області під час виконання олімпіадних завдань із німецької мови:

- проведення олімпіади призупиняється на час оголошення тривоги;
- секретар журі фіксує час, коли виконання завдань було призупинено, та робить відмітку в протоколі;
- після відбою повітряної тривоги виконання завдань продовжується;
- секретар журі оголошує час, що залишається для виконання завдань; фіксує час, із якого продовжено виконання завдань випробування, та робить відповідну відмітку в протоколі.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення з дотриманням законодавства України в частині забезпечення заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст до завершення олімпіади.

Звертаємо увагу, що учасники виконують роботу на аркушах, які заздалегідь потрібно підготувати оргкомітетом та поставити на них штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Перед початком олімпіади рекомендуємо провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Учасники олімпіади повинні сидіти за партами по одному. Змагання проводяться у три тури:

перший – аудіювання;

другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності;

третій – творча письмова робота.

Наголошуємо на безумовному перериванні виконання олімпіадних завдань під час сигналів сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу» незалежно від того, виконують учні завдання в закладі освіти чи вдома.

Критерії оцінювання завдань

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови

Максимальна кількість балів за роботу з німецької мови становить: для учнів 8-11 класів – 100 балів, із них: тести з аудіювання оцінюються в 40 балів (20 тестів по 2 бали). Максимальна кількість балів за рівень усної мовленнєвої компетентності та творчу письмову роботу по 30 балів.

Завдання та рекомендації щодо підготовки

учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови

Виконання завдань з німецької мови потребує не тільки досконалого володіння програмовим матеріалом в обсязі підручника, а й практичного опанування учнями мовленнєвих умінь, на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування трьома видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння та письма у типових ситуаціях, оскільки олімпіада – це захід, головною метою якого є пошук та підтримка обдарованої учнівської молоді.

Список рекомендованих джерел для опрацювання

1. Булгакова В.Г. Олімпіади з німецької мови. Завдання. Анкети. Відповіді. Харків: Ранок, 2011. 144 с.

2. Дидактичні матеріали з літератури: веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/yc4993cf>

3. Десять навчальних розділів для опрацювання лексики та граматичних структур на повсякденні теми : веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/y9ne2nkk>

4. Паремська Д.А., Паремська С.В. Німецька мова: читаємо, розуміємо, розмовляємо. Київ: Арій, 2017. 416 с.

5. Смолій Г., Раушдіяз Г., Вольські П. Німецька мова за 4 тижні. Інтенсивний курс з німецької мови з електронним аудіо додатком. Київ: Навчальна книга, 2019. 320 с.

6. Художні фільми або відеоролики для мотивації учнів у процесі навчання: веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/y71aq714>

**Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання
з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади
з французької мови у 2023-2024 навчальному році**

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови у 2023-2024 навчальному році

У 2023-2024 навчальному році буде проведено II етап олімпіади з французької мови відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити проведення II етапу з дотриманням законодавства України в частині дотримання заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови беруть участь учні 8-11 класів, які стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Змагання проводяться у три тури: перший – аудіювання, другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності, третій – творча письмова робота.

Загальний час, відведений на виконання аудіювання становить 60 хвилин, на говоріння – 10 хвилин на кожного учасника. На виконання творчої письмової роботи відводиться 60 хвилин.

Комплект завдань для учнів 8-11 класу складається з 3 завдань (аудіювання, письмо, говоріння).

Перший тур
Аудіювання

Таблиця 1 – Регламент проведення (перший тур):

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів, ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання	10

1	2	3
2.	Привітання членів журі, психологічне налаштування учасників, нагадування регламенту та оголошення процедурних питань	10
3.	Перевірка акустичної комфортності, сприйняття звучання контрольного аудіо запису або голосу члена журі, який буде читати текст	5
4.	Аудіювання тексту (з голосу вчителя) та виконання завдань: а) інструкція до першої частини тесту; б) ознайомлення з першою частиною тесту; в) перше пред'явлення тексту; г) виконання завдань першої половини тесту; д) інструкція до другої частини тесту; е) ознайомлення з другою частиною тесту; ж) друге пред'явлення тексту; з) виконання завдань другої половини тесту	31
5.	Збирання робіт учасників	4
Разом		60

Вимоги до аудіо тексту та особливостей завдань

Учасникам пропонується текст тривалістю звучання до 8 хвилин. Текст пред'являється двічі з голосу вчителя. Після першого прослуховування учасники виконують завдання першої частини тесту. Завдання складаються з 10 тверджень. Учасник у бланку для відповідей замальовує відповідний знак (+ або –).

Після другого прослуховування учасник виконує завдання другої частини тесту – запитання та чотири варіанти відповіді, позначені латинськими буквами А, В, С або D. Обсяг – 10 запитань.

Виконуючи цю частину тесту учасник відмічає ту літеру (А, В, С або D), під якою стоїть, на його думку, варіант правильної відповіді.

Користуватись словниками або іншою довідковою літературою не дозволяється. Тестові завдання роздаються учасникам на початку туру і збираються лише після виконання завдань другої частини тесту. Користуватись ними під час звучання (читання) тексту дозволяється.

За кожне правильно виконане завдання надається 2 бали. Максимальна оцінка за тур – 40 балів.

Другий тур

Визначення рівня мовленнєвої компетентності

Таблиця 2 – Регламент проведення (другий тур):

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період. До відповіді запрошується один учасник, який обирає тему-ситуацію. Ідентифікація учасника	1

1	2	3
2.	Підготовка до відповіді	1
3.	Відповідь учня: монологічне висловлювання, виклад фактичного матеріалу, участь у співбесіді на обрану тему (у тому числі ініціативне говоріння, постановка запитань до членів журі, адекватне реагування на їхні запитання, відстоювання своєї позиції, думки, аргументування тощо)	5
4.	Оцінювання відповіді членами журі	3
Разом		10

Вимоги до визначення рівня мовленнєвої компетентності

Відповіді учнів мають бути повними, вичерпними, конкретними, лексично насиченими, правильно фонетично та граматично оформленими. Після завершення монологічного висловлювання учень бере участь у співбесіді з членами журі, обсяг якої орієнтовно до 10 реплік (по 5 – від журі та учасника олімпіади).

Користування двомовними словниками під час підготовки й відповіді не дозволяється.

Обсяг монологічного висловлювання:

8 клас – не менше 12 речень, 9 клас – не менше 15 речень, 10 клас – не менше 18 речень, 11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Повнота розкриття теми (від 1 до 3 балів).

II. Комунікативна спрямованість (від 1 до 3 балів).

III. Інформаційна значимість (від 0 до 2 балів).

IV. Лінгвістична компетенція (від 4 до 20 балів).

V. Заохочувальний бал (вибірково: від 1 до 2 балів).

Загальна сума балів: від 6 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Третій тур

Творча письмова робота

Таблиця 3 – Регламент проведення (третій тур):

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1.	Організаційний період: розсаджування учнів, ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання	10
2.	Виконання завдань туру: а) вибір учасниками проблемної теми/ситуації; б) обміркування проблеми; в) написання розгорнутої відповіді з коментарем, міркуваннями, аналізом, оцінкою та прикладами.	45
3.	Попередження про завершення роботи	1

4.	Збирання робіт	4
	Разом	60

Вимоги до процедури проведення творчої письмової роботи.

Учням пропонується завдання, які вони мають розв'язати, виходячи із власного досвіду та рівня писемної мовленнєвої компетенції. Вони орієнтовані на зону інтересів учасників, спонукають їх до письмового висловлення життєвої та громадської позиції, ставлення до тих чи інших фактів або осмислення певних проблемних ситуацій.

Учням пропонуються дві проблемні ситуації. Обираючи одну, вони мають у межах рекомендованого обсягу творчої роботи (не менше 20 речень) дати розгорнуту відповідь.

Користуватись двомовними словниками не дозволяється. Обсяг письмової роботи:

8 клас – не менше 15 речень, 9 клас – не менше 18 речень, 10 клас – не менше 20 речень, 11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Обсяг письмового повідомлення (від 0 до 2 балів).

II. Зовнішній вигляд і структура роботи (від 0 до 2 балів).

III. Повнота розкриття змісту (від 0 до 6 балів).

IV. Лексична насиченість (від 2 до 8 балів).

V. Рівень розвитку граматичної компетенції (від 0 до 10 балів).

VI. Заохочувальний бал (0-2 бали).

Загальна сума балів: від 2 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Завдання до першого (аудіювання) та до третього (творча письмова робота) турів потрібно роздрукувати, із розрахунку 4 аркуші формату А4 на кожного учасника.

Теми творчої письмової роботи можна прописати на дошці.

Наголошуємо, що оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці виконання робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу

Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови у дистанційному форматі

У випадку організації та проведення олімпіади з французької мови в дистанційному форматі, рекомендуємо надсилати завдання на особисті електронні адреси учасникам, які попередньо повинні зареєструватися за формою, розробленою організаторами. У формі зазначити:

- прізвище, ім'я та по-батькові учасника олімпіади;
- повну назву закладу освіти, у якому навчається учень;
- клас навчання та клас, за який буде виконувати завдання;
- електронну адресу, на яку надсилати завдання;
- прізвище, ім'я та по-батькові вчителя, який готував учня

(ученицю) до олімпіади.

Для визначення рівня усної мовленнєвої компетентності, у дистанційному

режимі можна скористатися платформами Skype, Zoom, Google Meet, які надають можливості: відео зв'язку, обміну екраном, запису тощо.

Платформа Google Клас дає можливість учителям швидко встановлювати зворотний зв'язок, легко спілкуватися з усім класом для надання інструкцій, пред'явлення тексту з аудіювання та з кожним учнем окремо при визначенні рівня мовленнєвої компетентності.

Виконання завдань з аудіювання та творчої письмової роботи має відбуватися в синхронному режимі, тривалістю 2 години 40 хвилин (більше на 40 хвилин, у порівнянні з очним форматом, у тому числі на оформлення роботи). На визначення рівня усної мовленнєвої компетентності відводиться по 10 хвилин на кожного учня.

По завершенню часу виконання завдань, учасник протягом 10 хвилин повинен надіслати виконану роботу на електронну адресу члену оргкомітету (відповідальному за проведення олімпіади).

Рекомендуємо тестові завдання з аудіювання та творчу письмову роботу фотографувати (кожна сторінка фотографується окремо та нумерується) та конвертувати в PDF-файл на сайті <https://png2pdf.com>. Виконане завдання надсилається одним листом з указаною темою листа («Олімпіада з французької мови. ПІБ учасника. Клас»). Для виконання згаданих вище технічних та організаційних дій, рекомендуємо напередодні провести інструктаж з учнями.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує завдання учасників, шифрує роботи та передає голові журі.

Критерії оцінювання завдань (в очному та дистанційному форматі проведення) ідентичні.

Завдання здобувачі освіти можуть виконувати як із закладу освіти (за умови дотримання всіх заходів безпеки, пов'язаних із воєнним станом в Україні), так і з дому. Акцентуємо увагу на беззаперечному дотриманні правил безпеки під час сигналів сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу», незалежно від місця виконання учнем олімпіадних завдань.

У разі надходження сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу» на території Сумщини або в окремих населених пунктах Сумської області під час виконання олімпіадних завдань із французької мови:

- проведення олімпіади призупиняється на час оголошення тривоги;
- секретар журі фіксує час, коли виконання завдань було призупинено, та робить відмітку в протоколі;
- після відбою повітряної тривоги виконання завдань продовжується;
- секретар журі оголошує час, що залишається для виконання завдань; фіксує час, із якого продовжено виконання завдань випробування, та робить відповідну відмітку в протоколі.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення з дотриманням законодавства України в частині забезпечення заходів безпеки, пов'язаних із

запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст до закінчення олімпіади.

Звертаємо увагу, що учасники виконують роботу на аркушах, які заздалегідь потрібно підготувати оргкомітетом та поставити на них штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Перед початком олімпіади рекомендуємо провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Учасники олімпіади повинні сидіти за партами по одному. Змагання проводяться у три тури:

перший – аудіювання;

другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності;

третій – творча письмова робота.

Наголошуємо на безумовному перериванні виконання олімпіадних завдань під час сигналів сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу» незалежно від того виконують учні завдання в закладі освіти чи вдома.

Критерії оцінювання завдань

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови

Максимальна кількість балів за роботу з французької мови становить: для учнів 8-11 класів – 100 балів, із них: тести з аудіювання оцінюються в 40 балів (20 тестів по 2 бали). Максимальна кількість балів за рівень усної мовленнєвої компетентності та творчу письмову роботу по 30 балів.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу

Всеукраїнської учнівської олімпіади з французької мови

Виконання завдань з французької мови потребує не тільки досконалого володіння програмовим матеріалом в обсязі підручника, а й практичного опанування учнями мовленнєвих умінь, на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування трьома видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння та письма у типових ситуаціях, оскільки олімпіада – це захід, головною метою якого є пошук та підтримка обдарованої учнівської молоді.

Список рекомендованих джерел для опрацювання

1. Базовий інтернет-ресурс з французької мови для батьків : веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/yazfnkcu>

2. Базовий інтернет-ресурс для вчителів французької мови : веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/y9vvjahb>

3. Базовий інтернет-ресурс для учнів, навчальний додаток <https://tinyurl.com/y88q3zv2>

4. Безкоштовні онлайн тести для перевірки рівня володіння французькою мовою: <https://tinyurl.com/ydgg4g2t>

<https://tinyurl.com/y9sclmem>

<https://tinyurl.com/yc4a9ehu>

5. Безкоштовний навчальний кібержурнал для вивчення французької мови в режимі онлайн

<https://tinyurl.com/ybxslzms>

<https://tinyurl.com/ybgtd3ow>

<https://espacevirtuel.emdl.fr/>

6. Додатки для вивчення французької мови: <https://www.lingoing.com/fr/>;
<https://babadum.com/>

7. Допоміжний сайт з вивчення французької мови:

<https://www.zerodeconduite.net/>

<https://www.editionsdidier.com/fr/nos-site-compagnons>

8. Кобринець О., Французька мова : Практичний довідник. Харків: ФОП Співак Т.К., 2011. 480 с.

9. Навчальні матеріали для вчителів французької мови, з використанням актуальних подій у Франції та світі:

<https://tinyurl.com/ybxslzms>

<https://tinyurl.com/ybgtd3ow>

<https://espacevirtuel.emdl.fr/>

10. Основні інтернет-ресурси з французької мови для різних категорій користувачів, зосереджені на одній платформі: <https://kit-francais.glideapp.io/>

11. Плахута І. Усі справи з французької мови» Посібник. Вид. «Торсінг», 2014. 320 с.

12. Самойлова О., Корміна Є. Навчальний посібник : Практична граматики французької мови. Київ : Ліра, 2018. 552 с.

13. Сайти для безкоштовного вивчення французької мови: для учнів усіх рівнів <https://tinyurl.com/y8rdoynx>

<https://www.bonjourdefrance.com/>

14. Тітова Т. Довідник : Граматика французької мови. Арій, 2017. 96 с.

15. Французька мова для вчителів і учнів <https://savoirs.rfi.fr/en/apprendre-enseigner>

16. Шухова О. Граматика французької мови. Харків : Торсінг, 2014. 8 с.

**Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання
з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади
з англійської мови у 2023-2024 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з англійської мови у 2023-2024 навчальному році*

У 2023-2024 навчальному році буде проведено II етап олімпіади з англійської мови відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити проведення II етапу з дотриманням законодавства України в частині дотримання заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови беруть участь учні 8-11 класів, які стали переможцями I етапу. За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Змагання проводяться у три тури: перший – аудіювання, другий – визначення рівня усної мовленнєвої компетентності, третій – творча письмова робота.

Загальний час, відведений на виконання аудіювання становить 60 хвилин, на говоріння – 10 хвилин на кожного учасника. На виконання творчої письмової роботи відводиться 60 хвилин.

Комплект завдань для учнів 8-11 класу складається з 3 завдань (аудіювання, письмо, говоріння).

Перший тур
Аудіювання

Таблиця 1 – Регламент проведення (перший тур):

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів, ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання	10

1	2	3
2.	Привітання членів журі, психологічне налаштування учасників, нагадування регламенту та оголошення процедурних питань	10
3.	Перевірка акустичної комфортності, сприйняття звучання контрольного аудіо запису або голосу члена журі, який буде читати текст	5
4.	Аудіювання тексту (з голосу вчителя) та виконання завдань: а) інструкція до першої частини тесту; б) ознайомлення з першою частиною тесту; в) перше пред'явлення тексту; г) виконання завдань першої половини тесту; д) інструкція до другої частини тесту; е) ознайомлення з другою частиною тесту; ж) друге пред'явлення тексту; з) виконання завдань другої половини тесту	31
5.	Збирання робіт учасників	4
Разом		60

Вимоги до аудіо тексту та особливостей завдань

Учасникам пропонується текст тривалістю звучання до 8 хвилин. Текст пред'являється двічі з голосу вчителя. Після першого прослуховування учасники виконують завдання першої частини тесту. Завдання складаються з 10 тверджень. Учасник у бланку для відповідей замальовує відповідний знак (+ або –).

Після другого прослуховування учасник виконує завдання другої частини тесту – запитання та чотири варіанти відповіді, позначені латинськими буквами А, В, С або D. Обсяг – 10 запитань.

Виконуючи цю частину тесту учасник відмічає ту літеру (А, В, С або D), під якою стоїть, на його думку, варіант правильної відповіді.

Користуватись словниками або іншою довідковою літературою не дозволяється. Тестові завдання роздаються учасникам на початку туру і збираються лише після виконання завдань другої частини тесту. Користуватись ними під час звучання (читання) тексту дозволяється.

За кожне правильно виконане завдання надається 2 бали. Максимальна оцінка за тур – 40 балів.

Другий тур

Визначення рівня мовленнєвої компетентності

Таблиця 2 – Регламент проведення (другий тур):

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період. До відповіді запрошується один учасник, який обирає тему-ситуацію. Ідентифікація учасника	1
2.	Підготовка до відповіді	1

1	2	3
3.	Відповідь учня: монологічне висловлювання, виклад фактичного матеріалу, участь у співбесіді на обрану тему (у тому числі ініціативне говоріння, постановка запитань до членів журі, адекватне реагування на їхні запитання, відстоювання своєї позиції, думки, аргументування тощо)	5
4.	Оцінювання відповіді членами журі	3
Разом		10

Вимоги до визначення рівня мовленнєвої компетентності

Відповіді учнів мають бути повними, вичерпними, конкретними, лексично насиченими, правильно фонетично та граматично оформленими. Після завершеного монологічного висловлювання учень бере участь у співбесіді з членами журі, обсяг якої орієнтовно до 10 реплік (по 5 – від журі та учасника олімпіади).

Користування двомовними словниками під час підготовки й відповіді не дозволяється.

Обсяг монологічного висловлювання:

8 клас – не менше 12 речень, 9 клас – не менше 15 речень, 10 клас – не менше 18 речень, 11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Повнота розкриття теми (від 1 до 3 балів).

II. Комунікативна спрямованість (від 1 до 3 балів).

III. Інформаційна значимість (від 0 до 2 балів).

IV. Лінгвістична компетенція (від 4 до 20 балів).

V. Заохочувальний бал (вибірково: від 1 до 2 балів).

Заохочувальні бали надаються вибірково за оригінальність твору, використання епіграфу, посилань на висловлювання визначених діячів, цитат, приклади з періодичних видань тощо.

Загальна сума балів: від 6 до 30, у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Третій тур

Творча письмова робота

Таблиця 3 – Регламент проведення (третій тур):

№ з/п	Періоди туру	Тривалість (хвилини)
1	2	3
1.	Організаційний період: розсаджування учнів, ідентифікація учасників, перевірка наявності необхідних матеріалів та обладнання	10
2.	Виконання завдань туру: а) вибір учасниками проблемної теми/ситуації; б) обміркування проблеми; в) написання розгорнутої відповіді з коментарем, міркуваннями, аналізом, оцінкою та прикладами	45

1	2	3
3.	Попередження про завершення роботи	1
4.	Збирання робіт	4
Разом		60

Вимоги до процедури проведення творчої письмової роботи

Учням пропонується завдання, які вони мають розв'язати, виходячи із власного досвіду та рівня писемної мовленнєвої компетенції. Вони зорієнтовані на зону інтересів учасників, спонукають їх до письмового висловлення життєвої та громадської позиції, ставлення до тих чи інших фактів або осмислення певних проблемних ситуацій.

Учням пропонуються три проблемні ситуації. Обираючи одну, вони мають у межах рекомендованого обсягу творчої роботи (не менше 20 речень) дати розгорнуту відповідь.

Користуватись двомовними словниками не дозволяється. Обсяг письмової роботи:

8 клас – не менше 15 речень, 9 клас – не менше 18 речень, 10 клас – не менше 20 речень, 11 клас – не менше 20 речень.

Критерії оцінювання.

I. Обсяг письмового повідомлення (від 0 до 2 балів).

II. Зовнішній вигляд і структура роботи (від 0 до 2 балів).

III. Повнота розкриття змісту (від 0 до 6 балів).

IV. Лексична насиченість (від 2 до 8 балів).

V. Рівень розвитку граматичної компетенції (від 0 до 10 балів).

VI. Заохочувальний бал (0-2 бали).

Заохочувальні бали надаються вибірково за оригінальність твору, використання епіграфу, посилань на висловлювання визначних діячів, цитат, приклади з періодичних видань тощо.

Загальна сума балів: від 2 до 30 у відповідності до критеріїв, які наведені вище.

Завдання до першого (аудіювання) та до третього (творча письмова робота) турів потрібно роздрукувати із розрахунку 4 аркуші формату А4 на кожного учасника.

Теми творчої письмової роботи можна прописати на дошці.

Наголошуємо, що оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці виконання робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови у дистанційному форматі

У випадку організації та проведення олімпіади з англійської мови в дистанційному форматі, рекомендуємо надсилати завдання на особисті електронні адреси учасникам, які попередньо повинні зареєструватися за формою, розробленою організаторами. У формі зазначити:

- прізвище, ім'я та по-батькові учасника олімпіади;
- повну назву закладу освіти, у якому навчається учень;

- клас навчання та клас, за який буде виконувати завдання;
- електронну адресу, на яку надсилати завдання;
- прізвище, ім'я та по-батькові вчителя, який готував учня (ученицю) до олімпіади.

Для визначення рівня усної мовленнєвої компетентності, у дистанційному режимі можна скористатися платформами Skype, Zoom, Google Meet, які надають можливість: відео зв'язку, обміну екраном, запису тощо.

Платформа Google Клас дає можливість учителям швидко встановлювати зворотний зв'язок, легко спілкуватися з усіма учнями для надання інструкцій, пред'явлення тексту з аудіювання та з кожним учнем окремо при визначенні рівня мовленнєвої компетентності.

Виконання завдань з аудіювання та творчої письмової роботи має відбуватися в синхронному режимі, тривалістю 2 години 40 хвилин (більше на 40 хвилин, у порівнянні з очним форматом, у тому числі на оформлення роботи). На визначення рівня усної мовленнєвої компетентності відводиться по 10 хвилин на кожного учня.

По завершенню часу виконання завдань, учасник протягом 10 хвилин повинен надіслати виконану роботу на електронну адресу оргкомітету (відповідальному за проведення олімпіади).

Рекомендуємо тестові завдання з аудіювання та творчу письмову роботу фотографувати (кожна сторінка фотографується окремо та нумерується) та конвертувати в PDF-файл на сайті <https://png2pdf.com>. Виконане завдання надсилається одним листом з указаною темою листа («Олімпіада з англійської мови. ПІБ учасника. Клас»). Для виконання згаданих вище технічних та організаційних дій, рекомендуємо напередодні провести інструктаж з учнями.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує завдання учасників, шифрує роботи та передає голові журі.

Критерії оцінювання завдань (в очному та дистанційному форматі проведення) ідентичні.

Завдання здобувачі освіти можуть виконувати як із закладу освіти (за умови дотримання всіх заходів безпеки, пов'язаних із воєнним станом в Україні), так і з дому. Акцентуємо увагу на беззаперечному дотриманні правил безпеки під час сигналів сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу», незалежно від місця виконання учнем олімпіадних завдань.

У разі надходження сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу» на території Сумщини або в окремих населених пунктах Сумської області під час виконання олімпіадних завдань з англійської мови:

- проведення олімпіади призупиняється на час оголошення тривоги;
- секретар журі фіксує час, коли виконання завдань було призупинено, та робить відмітку в протоколі;
- після відбою повітряної тривоги виконання завдань продовжується; секретар журі оголошує час, що залишається для виконання завдань; фіксує час, із якого продовжено виконання завдань випробування, та робить відповідну відмітку в протоколі.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення з дотриманням законодавства України в частині забезпечення заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови не мають права змінювати (повністю або частково) завдання та оприлюднювати їх зміст до завершення олімпіади.

Звертаємо увагу, що учасники виконують роботу на аркушах, що заздалегідь потрібно підготувати оргкомітетом та поставити на них штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Перед початком олімпіади рекомендуємо провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Наголошуємо на безумовному перериванні виконання олімпіадних завдань під час сигналів сповіщення «Повітряна тривога», «Загроза артобстрілу» не залежно від того виконують учні завдання в закладі освіти чи вдома.

Критерії оцінювання завдань

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови

Максимальна кількість балів за роботу з англійської мови становить: для учнів 8-11 класів – 100 балів, із них: тести з аудіювання оцінюються в 40 балів (20 тестів по 2 бали). Максимальна кількість балів за рівень усної мовленнєвої компетентності та творчу письмову роботу по 30 балів.

Завдання та рекомендації щодо підготовки

учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з англійської мови

Виконання завдань з англійської мови потребує не тільки досконалого володіння програмовим матеріалом в обсязі підручника, а й практичного опанування учнями мовленнєвих умінь, на рівні, достатньому для здійснення іншомовного спілкування трьома видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння та письма у типових ситуаціях, оскільки олімпіада – це захід, головною метою якого є пошук та підтримка обдарованої учнівської молоді.

Список рекомендованих джерел для опрацювання

1. Адаптивне тестування у вивченні англійської мови. веб сайт: URL: <https://tinyurl.com/y7vn7g66>
2. Граматичний практикум. веб-сайт. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org/grammar>
3. Колекція ресурсів для розвитку мовленнєвих умінь. веб-сайт. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org/skills>
4. Лексичний практикум. веб-сайт. URL: <https://learnenglish.britishcouncil.org/vocabulary>
5. Матеріали для сприймання на слух (рівні A2 – B1), плани уроків, формувальне оцінювання. веб-сайт. URL: <https://foliobooks.com.ua/ua-teachers-room>

6. Оцінювання: активності, які допомагають учням продемонструвати те, що вони знають. веб-сайт. URL: <https://tinyurl.com/y7fnqnek>

7. Оцінювання глобальних умінь. веб сайт: URL: <https://tinyurl.com/y74fcmzz>

8. Підготовка і проведення олімпіад з іноземної мови в старших класах середньої загальноосвітньої школи. веб-сайт. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2009_3/Snichuk.pdf

9. Підготовка до олімпіади. веб-сайт. URL: <http://kurilenko-eng.at.ua/load/olimpiady/7>

Додаток 6
до листа Сумського ОШПО
23.10.2023 № 557/11-07

Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2023-2024 навчальному році

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2023-2024 навчальному році*

Відповідно до Указу Президента України від 26.07.2023 № 451/2023 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіад зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17.11.2011 № 1318/20056, наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році», рекомендуємо провести II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в дистанційному або очному форматі з дотриманням законодавства України в частині дотримання заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

Під час проведення олімпіади з історії, у разі надходження сповіщення «Повітряна тривога», виконання олімпіадних завдань має бути призупинене. Уповноважена особа фіксує час і робить запис у протоколі про призупинення виконання завдань. Учасники олімпіади мають бути переміщені в укриття. Після завершення небезпеки та оголошення відміни сигналу «Повітряна тривога» учасники олімпіади повертаються до виконання завдань, про що фіксується у протоколі.

Інструктивно-методичні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у дистанційному форматі

У разі проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у дистанційному форматі, учаснику необхідно пройти реєстрацію, заповнивши реєстраційну картку, розроблену організаційним комітетом II етапу. Учасник олімпіади несе персональну відповідальність за достовірність інформації, зазначених реєстраційних даних у реєстраційній формі. При реєстрації учасник отримує на вказану адресу електронної пошти повідомлення про те, що він зареєстрований, а також інші інформаційні повідомлення (дата та час проведення олімпіади). II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади, за

необхідності, проводиться на платформі Zoom (відеоконференція – відеозапис виконання роботи учасника), Google meet, відповідно до графіка проведення олімпіад.

Організаційний комітет II етапу олімпіади має забезпечити відеозв'язок (відеоспостереження) за умовами проведення: не допущення сторонніх осіб, самостійність виконання учнями завдань. За годину до початку II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії уповноважені особи отримають завдання олімпіади та надсилають на електронні адреси учасників.

У разі виникнення питання, у процесі виконання завдань, учасник має оголосити це запитання голові журі (або експерту) у форматі відеозв'язку або написати повідомлення у чаті адміністратору (організатору відеоконференції).

Після завершення олімпіади, член оргкомітету для кожної роботи учасника створює власний PDF-файл, заповнює Google-форму, сканує роботи, шифрує та надсилає членам журі.

Інструктивно-методичні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в очному форматі

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії беруть участь учні 8-11 класів закладів загальної середньої освіти. Час роботи – 4 астрономічні години.

Комплект олімпіадних завдань охоплює матеріал із різних розділів історії України та всесвітньої історії за попередні роки навчання та теми, які учні повинні опанувати відповідно до чинних навчальних програм для закладів загальної середньої освіти. Олімпіадні завдання розроблені з урахуванням змісту та структури завдань, що пропонуються на IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії.

До комплекту завдань можуть бути включені завдання, пов'язані з історією регіону, де проходить IV етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії. Завдання з олімпіади по історії для учнів 8-11 класів спрямовані на розуміння учнями визначальних історичних подій, явищ, процесів; так і на сформованість в учнів хронологічної, просторової, інформаційної, логічної та аксеологічної компетентностей.

Разом із тим, завдання охоплюють роботу з візуальними джерелами, містять порівняння (указати спільні та відмінні ознаки), співставлення, складання тез виступу, обґрунтування власного ставлення учня (його позиції, оцінки) щодо історичної події, явища, діяча (визначати роль особистості в історії), уміння визначати провідні тенденції історичного процесу.

Звертаємо увагу, що готуючись до виконання завдань «Робота з понятійним апаратом» слід пам'ятати, що поняття потребують конкретного визначення, не можуть починатися словами «це коли», «відповідно до», «схоже на» тощо. Необхідно добирати узагальнюючі чи визначальні іменники, після чого складати опис поняття.

Завдання потребують ксерокопіювання на кожного учня, із розрахунку 4-5 аркушів (формату А-4). На кожній сторінці аркуша олімпіадної роботи має бути штамп відповідних закладів освіти, на базі яких проводиться олімпіада.

Під час виконання завдань учням не дозволяється використовувати словники, підручники, навчальні посібники, карти тощо.

Проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в очному форматі здійснюється у звичайному режимі, відповідно до графіка проведення олімпіадних змагань.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2023-2024 навчальному році

Оцінювання олімпіадних завдань здійснюється балами, указаними безпосередньо в завданнях. Критерії оцінювання олімпіадних робіт розробляються членами журі після оприлюднення завдань.

Перевірку й оцінювання робіт фахове журі здійснює у день проведення олімпіади: члени журі в олімпіадних роботах ставлять кількість балів за кожне завдання, підраховують загальну кількість балів і записують їх у кінці роботи. Поруч – кожен член журі записує своє прізвище та ставить підпис.

Для забезпечення прозорості й об'єктивності, перевірку робіт необхідно організувати так, щоби кожен член журі перевіряв одне запитання у всіх роботах на паралелі.

Під час оцінювання завдань з історії враховується:

- уміння порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти та діяльність осіб, спираючись на набуті знання;
- уміння давати історичну характеристику діям видатних діячів;
- уміння встановлювати послідовність та синхронність історичних подій вітчизняної та всесвітньої історії;
- використання карти як джерела інформації, при характеристиці історичних подій, явищ, процесів;
- розуміння історичних процесів;
- аналіз джерел історичної інформації;
- уміння висловлювати власні судження, робити висновки тощо.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу

Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2023-2024 навчальному році

Під час підготовки до олімпіади з історії рекомендуємо опрацювати навчальні програми з історії України та Всесвітньої історії:

– «Історія України. 7-9 класи», «Всесвітня історія. 7-9 класи» (зі змінами до програми, – наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698). URL: <https://cutt.ly/mBtA050>;

– «Історія України. 10-11 класи», «Всесвітня історія. 10-11 класи» (зі змінами до програми, – наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698). URL: <https://cutt.ly/zBtSc8j>.

Програми розміщено на сайті Міністерства освіти і науки України за покликанням: <https://cutt.ly/jBtS0nV>.

Практика проведення інтелектуальних змагань, зокрема олімпіад, свідчить про те, що готуючись до них, слід зосередити увагу на ключових елементах навчальних програм з історії та вимогах до умінь учнів, які вміщують:

- хронологію історичних подій, явищ і процесів; групування фактів за

ознаками; визначення причин та наслідків зазначених подій;

- роботу з ілюстративним матеріалом (фотокартки, карикатури, плакати, історичні картини);
- складання історичних портретів;
- роботу з історичними документами та іншими джерелами (їх аналізом, дослідженням тощо);
- заповнення пропусків у тексті;
- визначення істинності та хибності тверджень;
- творчі питання.

На окрему увагу заслуговують завдання, що перевіряють уміння працювати з історико-географічними об'єктами на карті та історичною картою (уміння локалізувати – знаходити, показувати й описувати історичні факти (події, явища, процеси).

Завдання творчого характеру є основними на олімпіадах і оцінюються найвищими балами. Із заданої тематики учням може бути запропоновано:

- написати статтю (замітку) до історичного словника;
- підготувати виступ на наукову конференцію;
- скласти розгорнутий план;
- розкрити вислови відомих постатей;
- зробити аналіз джерельної та історіографічної бази тощо.

Окрім того, завдання творчого характеру радимо починати з характеристики відповідної епохи (указавши хронологічні межі, особливості розвитку, найголовніші події). Якщо запитання стосується історичного діяча, варто скласти його історичний портрет, при цьому доцільно визначити наскільки його погляди, діяльність відповідали епосі. Обов'язково свої відповіді аргументуйте, добираючи факти, зробіть висновки.

Пам'ятка учасникам олімпіади з історії щодо виконання олімпіадних завдань:

- перш ніж почати виконувати роботу, уважно прочитайте всі завдання та зважте свої знання щодо них; починайте виконання тих завдань, які ви знаєте найкраще;

- пам'ятайте, що відсутність відповіді – це 0 балів, а наявність навіть недосконалої відповіді може принести певні бали; відповідь має бути аргументованою (насиченою іменами, датами, подіями, історичною термінологією), але не переобтяженою тими речами, які жодним чином не стосуються суті питання;

- залишайте між відповідями на запитання кілька вільних рядків, це візуально відділить одну відповідь від іншої та зробить роботу акуратнішою та легшою для сприйняття, а також дасть змогу дописати вам, у разі потреби, доповнення до відповіді;

- не робіть на роботі жодних позначок, за допомогою яких можна ідентифікувати зашифровану роботу – це підстава для вашої дискваліфікації;

- за необхідності, – користуйтеся чернеткою, яка необхідна для: складання та запису плану відповіді; виконання завдань, пов'язаних із визначенням понять (визначення краще спочатку записати на чернетці,

відшліфувати його, і лише потім переносити у роботу), хронології тощо.

З метою якісної підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2023-2024 навчальному році рекомендуємо використовувати:

– інформаційно-аналітичні бюлетені «Організація, проведення, результати II, III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії» Сумського ОППО (2018-2019, 2019-2020 н.р.);

– навчально-методичну літературу, рекомендовану листом Міністерства освіти і науки України від 14.08.2023 № 1/12038-23 «Про переліки навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2023-2024 навчальному році».

– Інтернет сайти:

Інститут історії України: веб-сайт. URL: <http://history.org.ua/uk> Історична правда: веб-сайт. URL: <https://www.istpravda.com.ua/>

Український інститут національної пам'яті: веб-сайт. URL: <https://uinp.gov.ua/>

Методичні рекомендації, критерії оцінювання, завдання з підготовки учнівдо участі у II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2023-2024 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2023-2024 навчальному році

Документами, що визначають мету, завдання, структуру, технологію проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2023-2024 навчальному році є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 року за № 1318/20056), зі змінами, унесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 25.10.2021 № 1127 «Про затвердження змін про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності», зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 06.12.2021 за № 1570/37192, наказ Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

З огляду на існуючу загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російських окупантів та продовження в Україні воєнного стану, згідно з Указом Президента України від 26.07.2023 № 451/2023 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», рекомендуємо всім учасникам олімпіади дотримуватися безпекових вимог у закладах загальної середньої освіти.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії беруть участь учні 8-11 класів, що стали переможцями I етапу.

Час на виконання роботи – 4 години (240 хвилин).

Оргкомітету слід забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт. Зміст завдань – оприлюднити безпосередньо перед початком олімпіади.

Особливості проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2023-2024 навчальному році

1. Обладнання на кожного учня: ручка, олівець, гумка, лінійка.

2. Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:

8 клас – 10 сторінок;

9 клас – 10 сторінок;

10 клас – 11 сторінок;

11 клас – 11 сторінок;

– формат А-4, кегль № 14;

– параметри сторінки – 2,0×2,0×2,0×2,0.

3. Завдання виконуються без географічних атласів.

4. Структура олімпіадних завдань

А) Завдання № 1. Тести

Тестові завдання виконуються у бланку для відповідей, який знаходиться перед тестами.

Бланк відповідей на тести (зразок)

Тести 1-15 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише один правильний (1 бал). Тести 16-20 мають по п'ять варіантів відповідей, серед яких лише чотири правильні (за кожен правильну відповідь – 1 бал; усього – 4 бали).

Тести 21-25 мають по сім варіантів відповідей, серед яких лише три правильні (за кожен правильну відповідь – 1 бал; усього – 3 бали).

Бланк відповідей

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№	11	12	13	14	15					
Відповідь										

№ 16				№ 17				№ 18				№ 19				№ 20			
1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4

№ 21			№ 22			№ 23			№ 24			№ 25		

Б) Завдання № 2 (теоретичні): 8 кл. – 2; 9 кл. – 2; 10 кл. – 3; 11 кл. – 3

В) Завдання № 3 (практичні): 8 кл. – 3; 9 кл. – 3; 10 кл. – 3; 11 кл. – 3.
Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії містять запитання теоретичного і практичного спрямування, що дає можливість перевірити, окрім теоретичних знань учнів, їх практичні вміння та навички.

Основу теоретичних завдань складають:

1. Теоретичні творчі запитання, які вимагають від учнів максимальної самостійності, творчості, уміння застосовувати свої знання в новій навчальній ситуації.

2. Завдання типу «Бліц-тур» – серія цікавих пізнавальних географічних запитань, які вимагають від учня вміння коротко (одним-двома) реченнями сформулювати свою думку.

3. Запитання на встановлення спільних та відмінних рис між певними географічними поняттями.

4. Тестові завдання.

Основа практичних завдань складають:

1. Географічні задачі.
2. Завдання на контурній карті.
3. Креслення планів місцевості, різних схем та заповнення таблиць.
4. Характеристика графічних зображень, що ілюструють географічні процеси, об'єкти та явища.
5. Заповнення пропусків у тексті тощо.
6. Завдання з використанням різних географічних приладів та інформаційно-комунікаційних технологій.
7. Пояснення термінів.
8. Визначення понять.
9. Заповнення таблиці за зразком.

Теоретичні завдання спрямовані на виявлення в учнів умінь пояснювати географічні процеси, установлювати причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати об'єкти, здійснювати класифікацію, наводити аргументи.

Практичні завдання сприяють виявленню різних практичних умінь і навиків. Відповіді на теоретичні та практичні завдання оцінюються за багатобальною шкалою (зазначається біля кожного завдання).

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2023-2024 навчальному році
у дистанційному форматі

Під час проведення олімпіади в дистанційному форматі відповідальність за збереження інформації щодо змісту завдань (конфіденціальність) покладається на відповідального у районі (місті, ТГ), який опікується проведенням олімпіади з географії в районі (місті, ТГ).

За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, обраній місцевим оргкомітетом для проведення олімпіади, ознайомитися з умовами участі у змаганнях.

Комп'ютер повинен бути підключений до мережі Інтернет, на ньому – установлені: програма, визначена оргкомітетом для відеозв'язку, програма для трансформування фотографій в PDF-файли, браузер з електронною поштою. Організаційний комітет II етапу повинен забезпечити недопущення сторонніх осіб, самостійність виконання олімпіадних завдань учнем.

Після завершення олімпіади учасник фотографує бланк відповідей на тести, відповіді на теоретичні питання, практичні завдання та трансформує їх у PDF-файли. Учні 8-9 класів повинні створити 6 файлів, 10-11 класів – 7.

Отримані PDF-файли учасник надсилає до оргкомітету (не пізніше часу, визначеного оргкомітетом). Спосіб передачі роботи обирає оргкомітет II етапу.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2023-2024 навчальному році
в очному форматі

У разі надходження сповіщення про повітряну тривогу в Сумській області під час виконання олімпіадних завдань:

- проведення олімпіади призупиняється на час оголошення тривоги;

- учасники олімпіади переходять до безпечних укриттів;
- секретар журі фіксує час, коли виконання завдань було призупинено, та робить відмітку в протоколі;
- після відбою повітряної тривоги, виконання олімпіадних завдань продовжується;
- секретар журі оголошує час, який залишається для виконання завдань, фіксує час, з якого продовжено виконання завдань випробування, та робить відмітку в протоколі.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2023-2024 навчальному році

До завдань № 1, № 3 критерії оцінювання подані на бланках. До завдань № 2 критерії оцінювання розробляють члени журі.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії у 2023-2024 навчальному році.

З метою підготовки учнів до олімпіади, рекомендуємо
опрацювати: 8 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія»
2. Теми з курсу 7 класу «Материки і океани»
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення» (до теми «Клімат і кліматичні ресурси»)

9 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія»
2. Теми з курсу 7 класу «Материки і океани»
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення»
4. Теми з курсу 9 класу «Україна і світове господарство» (до теми «Добувнапромисловість»)

10 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія»
2. Теми з курсу 7 класу «Материки і океани»
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення»
4. Теми з курсу 9 класу «Україна і світове господарство»
5. Теми з курсу 10 класу «Географія: регіони та країни» (до теми «Загальна характеристика Азії»)

11 клас

1. Теми з курсу 6 класу «Загальна географія»
2. Теми з курсу 7 класу «Материки і океани»
3. Теми з курсу 8 класу «Україна у світі: природа, населення»
4. Теми з курсу 9 класу «Україна і світове господарство»
5. Теми з курсу 10 класу «Географія: регіони та країни»
6. Теми з курсу 11 класу «Географічний простір Землі» (до теми 4. «Атмосферата системи Землі. Погода. Синоптичні карти»).

Список рекомендованих джерел

1. Біда Л.М. Економічна і соціальна географія світу. Дидактичні матеріали до уроків. 10 клас. Регіональна географія / Л.М. Біда. Тернопіль : Астон, 2010. 72 с.

2. Булгакова Т.Є. Практичні завдання на контурних картах. 5-10 класи / Т.Є. Булгакова, А.М. Байназаров. Харків : Видавнича група «Основа», 2005. 112 с.
3. Вахрив Т.З. Інтелектуальне змагання «Слабка ланка» (географія) / Т.З. Вахров. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 60 с.
4. Величко І.В. Геовікторина. У запитаннях та відповідях / І.В. Величко. Тернопіль : Підручники і посібники, 2006. 64 с.
5. Вовк В.Ф. Соціально-економічна географія світу. 10 клас. Картографічний тренінг / В.Ф. Вовк. Харків : Ранок, 2011. 32 с.
6. Вовк В.Ф. Загальна географія. 6 клас. Картографічний тренінг / В.Ф. Вовк. Харків : Ранок, 2010. 32 с.
7. Вовк В.Ф. Географія материків і океанів. 7 клас. Картографічний тренінг / В.Ф. Вовк. Харків : Ранок, 2009. 32 с.
8. Вовк В.Ф. Фізична географія України. 8 клас. Картографічний тренінг / В.Ф. Вовк. Харків : Ранок, 2009. 32 с.
9. Воклич Л.М. Атлас «Знайомтесь, Україна» / Л.М. Воклич, Н.О. Крижова. Київ : ДНВП «Картографія», 2009. 144 с.
10. Гільберг Т.Г. Географія. Типові тестові завдання: збірник / Т.Г. Гільберг, М.І. Бочко. Харків : Веста, 2010. 104 с.
11. Гільберг Т.Г. Самостійні роботи. Географія. Бліц-тести. 9 клас / Т.Г. Гільберг, Л.Б. Паламарчук. Київ : Торсінг плюс, 2009. 128 с.
12. Думанська Г.В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Географія материків і океанів». 6 клас / Г.В. Думанська, Т.Г. Назаренко. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. 68 с.
13. Думанська Г.В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. 7 клас / Г.В. Думанська, Т.Г. Назаренко. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. 68 с.
14. Думанська Г.В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. 8 клас / Г.В. Думанська, Т.Г. Назаренко. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 64 с.
15. Думанська Г.В. Тренувальні вправи для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. «Економічна і соціальна географія України». 9 клас / Г.В. Думанська, Т.Г. Назаренко. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 64 с.
16. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії. 9 кл. / Р.В. Гладковський, А.І. Довгань, Л.Б. Паламарчук, В.В. Совенко. Київ : Центр навч.-метод. л-ри, 2011. 192 с.
17. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії: 11 кл. / Р.В. Гладковський, А.І. Довгань, Н.І. Забуга, Л.Б. Паламарчук, В.В. Совенко. Київ : Центр навч.-метод. л-ри, 2011. 128 с.
18. Інтелектуальні ігри на уроках географії / укл. В.О. Ніколенко. Харків : Основа, 2011. 127 с.
19. Лис Ю.В. Географічні олімпіадні завдання з відповідями і розв'язками: посібник / укл. Ю.В. Лис. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. 120 с.
20. Машика В.А. Географічний брейн-ринг / укл. В.А. Машика. Київ : Шкільний Світ : Вид. Л. Галіцина, 2005. 112 с.

**Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання
з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської
олімпіади з біології у 2023-2024 навчальному році**

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології у 2023-2024 навчальному році

Відповідно до Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році», у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології беруть участь учні 8-11 класів, що стали переможцями I етапу.

З огляду на існуючу загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу, унаслідок збройної агресії російських окупантів та оголошення в Україні воєнного стану, згідно з Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», рекомендуємо всім учасникам олімпіади дотримуватися безпекових вимог у закладах загальної середньої освіти.

Проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології, як і решти олімпіад, можливе як в очному форматі (відповідно до безпекових вимог), так і в дистанційному режимі.

Олімпіадні завдання розроблені з урахування змісту та структури завдань, що пропонуються на IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології у дистанційному форматі

В умовах воєнного стану можливе проведення олімпіади з біології у дистанційному режимі, за умови доступу учасників олімпіади до якісної мережі Інтернет та наявності відповідних технічних пристроїв.

Олімпіада у дистанційному форматі проводиться за допомогою електронної пошти.

Заклади освіти організаційному комітету II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології надсилають електронні заявки на участь учня/команди в олімпіаді, де зазначають:

- прізвище, ім'я та по батькові учасника олімпіади (повністю);
- число, місяць, рік народження;
- назву закладу освіти (повністю, згідно з ІСУО);
- клас навчання;
- клас, за який буде виконувати завдання під час олімпіади (клас, за який буде виконувати олімпіадне завдання учень, не повинен бути меншим від фактичного класу навчання, однак – може бути вищим);
- ПІБ педагогічного працівника, який підготував учня (повністю);
- адресу електронної пошти учня.

Якщо учасники під час олімпіади знаходяться поза межами закладу освіти, то розсилка завдань розпочинається до початку олімпіади на особисті електронні адреси учасників. Кожен учасник на вказану в заявці адресу електронної пошти отримує два матеріали: олімпіадні завдання в PDF- форматі та бланк для відповідей у Word-форматі.

Необхідно учаснику позначати правильні відповіді у бланку для відповідей тестів групи А та Б, необхідно учаснику виділивши курсором мишки відповідну комірку під літерою та обравши на «Панелі інструментів» позначку «Заливка» колір «Чорний». Щодо тестів групи В, то учаснику необхідно буде заповнити матриці відповідей у відповідності до вимог завдання. Розгорнуту відповідь на запитання/завдання практичного туру учасник надає на аркуші бланку відповідей.

Учаснику олімпіади рекомендуємо виконані завдання олімпіадної роботи (бланк для відповідей на двох-трьох аркушах) сфотографувати або конвертувати в PDF-файл (для незмінності інформації, за допомогою онлайн-програми, режим доступу: <https://png2pdf.com/>) – бланк для відповідей, який необхідно протягом 10 хвилин надіслати одним листом на електронну пошту організаційного комітету з вказаною темою листа («Олімпіада з біології. ПІБ учасника. Клас»).

Час виконання роботи у 8-9 класах – 3 год. (180 хв.), у 10-11 класах – 4 год. (240 хв.). Якщо учасник надсилає роботу після відведеного часу для виконання завдань та їх пересилки, то надіслану роботу журі не розглядає.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує бланки відповідей учасників, шифрує роботи та передає голові журі.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення.

Повідомити учнів, що до місця проведення олімпіади вони прибувають організовано у супроводі керівника команди, маючи при собі:

- медичну довідку про відсутність інфекційних хвороб та контакту з інфекційними хворими (оригінал);
- індивідуальні засоби захисту (захисні маски, індивідуальний антисептик);
- згоду батьків (одного з батьків) або законних представників на дозвіл

участі дитини в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології;

– кулькову ручку з синьою пастою.

Відповідальність за збереження інформації щодо змісту завдань (конфіденційність) покладається на відповідального у районі (місті, ТГ), який опікується проведенням олімпіади з біології в районі (місті, ТГ).

Олімпіада з біології складається із завдань з відкритою відповіддю та/або задачі та тестові завдання. Тести різних рівнів складності (А, Б, В), а саме:

– тестові завдання групи А – на вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих; завдання вважається виконаним, якщо учень обрав одну правильну літеру в бланку для відповідей;

– тестові завдання групи Б – на вибір усіх можливих правильних відповідей із запропонованих (кількість правильних відповідей може бути від однієї до п'яти); завдання вважається виконаним, якщо учень обрав усі правильні літери в бланку для відповідей;

– тестові завдання групи В містять завдання на встановлення відповідності; до кожного завдання у двох колонках подано інформацію, яку позначено буквами та цифрами; виконуючи завдання, необхідно встановити відповідність (утворити логічні пари) і перенести відповідь (букви) до таблиці, розташованої в бланку для відповідей.

Час виконання роботи у 8-9 класах – 3 год. (180 хв.), у 10-11 класах – 4 год. (240 хв.).

На примірниках завдань вказано максимальну кількість балів до кожного виду роботи.

Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:

8 класи – 8 аркушів А4 та 2 бланка для відповідей на кожного учасника;

9 класи – 8 аркушів А4 та 2 бланка для відповідей на кожного учасника;

10 класи – 10 аркушів А4 та 3 бланка для відповідей на кожного учасника;

11 класи – 10 аркушів А4 та 2 бланка для відповідей на кожного учасника.

За рішенням місцевого організаційного комітету завдання з відкритою відповіддю та (або) задачі, які пропонуються до виконання, можуть виконуватися на зворотній стороні бланку для відповідей або на окремому проштампованому подвійному аркуші.

Перед початком виконання олімпіадної роботи доцільно ознайомити учнів з інструкцією до виконання роботи, а саме:

– перед початком виконання олімпіадної роботи потрібно вимкнути мобільний телефон і залишити його у супроводжуючого або представника робочої групи;

– дозволяється користуватися власними ручками з синьою пастою та предметами, які видали організатори олімпіади (проштамповані аркуші паперу, олімпіадні завдання, бланк для відповідей);

– забороняється користуватися шпаргалками, мобільними телефонами, додатковими довідковими матеріалами, консультиватися з будь-якими особами, окрім голови журі або експерта-консультанта;

– із запитаннями щодо правильного розуміння змісту завдань учасник олімпіади може звернутися до голови журі, якого до класу запросить черговий

вчитель;

- правильні відповіді слід відмічати у бланку для відповідей, закреслюючи відповідні літери;
- час початку та закінчення олімпіади вказується на дошці;
- при нестачі паперу учасник олімпіади може одержати додаткові проштамповані аркуші у чергового вчителя.

Дії учасників та членів журі під час повітряної тривоги

У разі надходження сповіщення про повітряну тривогу в Сумській області під час виконання олімпіадних завдань:

- проведення олімпіади призупиняється на час оголошення тривоги;
- учасники олімпіади переходять до безпечних укриттів;
- секретар журі фіксує час, коли виконання завдань було призупинено, та робить відмітку в протоколі;
- після відбою повітряної тривоги виконання олімпіадних завдань продовжується;
- секретар журі оголошує час, який залишається для виконання завдань, фіксує час, з якого продовжено виконання завдань випробування, та робить відмітку в протоколі.

Обов'язки членів оргкомітету:

- забезпечити підготовку навчальних приміщень до проведення олімпіади, із урахуванням безпекових, протиепідемічних та профілактичних заходів;
- передбачити на вході до всіх приміщень закладу шлях учасників до безпечного укриття;
- створити умови для мінімізації ризику загрози життю в разі повітряної тривоги. Обладнати місця для безпечного перебування під час «Повітряної тривоги»;
- попередньо підготувати папір і поставити на ньому штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада;
- передбачити можливість роздрукування завдань та бланку відповідей на кожного учня паралелі.

Обов'язки голови журі:

- проводить інструктаж із робочою групою вчителів, які беруть участь у проведенні олімпіади, та членами журі;
- обговорює: дотримання безпекових умов, конфіденційності, об'єктивності та однакового ставлення до всіх учасників олімпіади; оформлення титульної сторінки та відповідей в роботі учня; час проведення олімпіади; початок роботи членів журі тощо;
- узгоджує з членами журі план перевірки завдань, розбаловку за кожне завдання;
- обговорює, спільно з членами оргкомітету, кількість переможців, відповідно до кількості учасників олімпіади, співвідношення I, II, III місць по кожній паралелі, відповідно до Положення про Всеукраїнські олімпіади та доводить цифри до членів журі;
- після перевірки членами журі, у кожній паралелі класів, роботи, що претендують на місця переможців, ще раз ретельно перевіряє наявність балів

за кожне завдання, підписи всіх членів журі, правильність підрахунків; ставить власний підпис.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології у 2023-2024 навчальному році

Максимальна кількість балів за олімпіадну роботу становить: для 8 класу – 56 балів, для 9 класу – 66 балів, для 10 класу – 80 балів; для 11 класу – 85 балів.

Максимальна кількість балів за кожне правильно виконане завдання зазначена в тексті олімпіадних завдань. Розбаловку за кожну дію у межах задачі члени журі роблять самостійно.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу

Всеукраїнської учнівської олімпіади з біології у 2023-2024 навчальному році

З метою підготовки учнів до олімпіади, доцільно опрацювати розділи, відповідно до навчальної програми (таблиця).

Таблиця – Перелік розділів навчальної програми з біології

Клас	Розділ біології
8	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини: Організм людини як біологічна система. Опора та рух. Обмін речовин та перетворення енергії в організмі людини. Травлення. Дихання. Нервова система. Сенсорні системи.
9	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини. Загальна біологія: Вступ. Хімічний склад клітини. Структура клітини. Принципи функціонування клітин. Збереження та реалізація спадкової інформації. Еволюція органічного світу.
10	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини. Загальна біологія. Неклітинні форми життя. Прокаріоти і еукаріоти. Обмін речовин і перетворення енергії. Здоров'я людини і метаболізм.
11	Біологія рослин. Біологія тварин. Біологія людини. Загальна біологія. Адаптації. Біологічні основи здорового способу життя. Екологія.

Список рекомендованих джерел для опрацювання

1. Барна І.В. Біологія: довідник школяра та абітурієнта. Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. 768 с.

2. Барна І.В. Загальна біологія. Збірник задач. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 736 с.

3. Беляєва Л.В. Наочний довідник з біології для 8-9 кл. Київ, Харків: Веста, 2007. 110 с.

4. Віртуальна біологічна лабораторія. Режим доступу: <http://www.virtulab.net/>.

5. Задорожний К.М. Тренувальні тести з ботаніки, зоології, біології людини. Харків : Вид. група «Основа», 2008. 208 с.

6. Красицьківа Т.В. Наочний довідник з біології для 10-11 кл. Харків : Веста, 2006. 111 с.

7. Навчально-науковий центр «Інститут біології та медицини». Режим

доступу: <http://biology.univ.kiev.ua/>.

8. Офіційний сайт Міжнародної біологічної олімпіади. Режим доступу: <https://www.ibo-info.org/en/>.

9. Резніченко В.П. Біологія у порівняльних таблицях. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2007. 172 с.

10. Соболев В.І. Біологія. Довідник + Тестові завдання. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2019. 820 с.

11. Український біологічний сайт. Бібліотека. Режим доступу: <http://www.biology.org.ua/index.php?subj=main&lang=ukr&chapter=lib>

Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з технологій (трудове навчання) у 2023-2024 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з технологій (трудове навчання) у 2023-2024 навчальному році

Документом, що визначає мету, завдання, структуру, технологію проведення Всеукраїнських олімпіад є Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами). У 2023-2024 навчальному році олімпіадні змагання відбуваються відповідно до наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання беруть участь учні 8-11 класів. За бажанням учасник має право, на загальних засадах, брати участь у змаганнях серед учнів старших (порівняно з класом (курсом) фактичного навчання) класів (курсів).

Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з технологій (трудове навчання) у дистанційному форматі

У період воєнного стану можливе проведення олімпіади з технологій (трудове навчання) у дистанційному форматі, за умов доступу учасників змагань до якісної інтернет-мережі та наявності відповідних технічних пристроїв із використанням хмарних сервісів для розміщення на них завдання. Олімпіада у дистанційному форматі проводиться за допомогою електронної пошти або в реальному часі. На сервері відділу (управлінні) освіти розміщуються веб-форми (розроблені організаційним комітетом відповідного етапу) та завдання, на які учасники відповідають безпосередньо через мережу. Виконане завдання учасників зберігаються в спеціальному файлі й оцінюється членами журі.

Якщо учасники під час олімпіади знаходяться в умовах дистанціювання, то розсилання завдань розпочинається до початку теоретичного туру на особисту електронну адресу учасника. Тривалість виконання завдання – 1 год. (астрономічний час). Рекомендуємо роботи фотографувати та конвертувати в PDF-файл на сайті <https://png2pdf.com>. Виконане завдання надсилається одним

листом з указаною темою листа («Олімпіада з технологій (трудове навчання). ПІБ учасника. Клас»). Відповідальна особа організаційного комітету отримує завдання учасників, шифрує роботи та передає голові жури Продовження додатка 9

Практичний тур – виконання практичних робіт передбачає онлайн-роботу – складання інструкційних (технологічних) карт на виготовлення виробів. Тривалість – 2 год.

Організація та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з
трудового навчання в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ТГ) необхідно забезпечити належні, а, головне, – безпечні умови її проведення. До місця проведення олімпіади учні прибувають організовано у супроводі керівника команди, маючи при собі:

- медичну довідку про відсутність інфекційних хвороб та контакту з інфекційними хворими (оригінал);
- засоби індивідуального захисту (антисептики тощо);
- згоду батьків (одного з батьків) або законних представників на дозвіл участі дитини в II етапі олімпіади.

Відповідальність за збереження інформації (конфіденційність) покладається на відповідального у районі (місті, ТГ), який опікується проведенням олімпіади з технологій (трудове навчання).

II етап олімпіади складається з двох турів: практичної роботи та теоретичного туру. У теоретичному турі учасникам, протягом 1 години, буде запропоновано знайти рішення заданої проблеми (презентація, графічне зображення, письмове або усне пояснення тощо). Наприклад: ознайомитися з моделями-аналогами заданого виробу, спроектувати власну модель з переліком технологічних операцій відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення.

Для виконання теоретичного завдання, учасники 8-х, 9-х, 10-х та 11-х класів повинні мати кольорові олівці, креслярські приладдя. Під час виконання теоретичного завдання оргкомітет забезпечує кожного учасника роздрукованим завданням на 1 аркуші формату А-4 та чистими аркушами паперу для виконання роботи. На виконання практичної роботи (з елементами творчості) для 8-х, 9-х, 10-х та 11-х класів (як хлопців, так і дівчат) передбачено 3 години. При цьому, журі виставляє окремо оцінки за практичну та теоретичну роботи.

За порушення правил техніки безпеки під час виконання завдання, учасники можуть позбавлятися до п'яти балів рішенням голови журі за вмотивованим поданням членів журі у присутності учасника, до якого ця норма застосовується.

Під час роботи дівчатам надається можливість використовувати власні швейні машини, хлопцям власні ручні інструменти та матеріали для оздоблення.

У зв'язку з різним матеріальним забезпеченням столярних, слюсарних, комбінованих майстерень та кабінетів з обслуговуючої праці обладнанням та інструментами, завдання до практичних робіт розробляються на місцях – у кожному районі (місті, ТГ) самостійно; заздалегідь відповідальними особами, які опікуються проведенням олімпіади з технологій (трудове навчання) в районі

(місті, ТГ), надається інформація вчителям щодо матеріалів та інструментів, необхідних для виконання практичної роботи учнями під час II етапу олімпіади.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з технологій (трудове навчання) у 2023-2024 навчальному році

Теоретична робота оцінюється за критеріями, розробленими в день проведення олімпіади членами журі району (міста, ТГ) самостійно.

Критерії оцінювання теоретичної роботи:

- доцільність вирішення проблеми – 25 б.;
- внесення змін до конструкції виробу – 5 б.;
- оптимальність запропонованого рішення – 15 б.;
- кількість пропозицій до вирішення проблеми – 5 б.

Максимальна кількість балів за теоретичний тур – 50 балів.

Критерії оцінювання практичної роботи:

- функціональність (раціональне використання матеріалу, якість обробки, надійність конструкції) – 60 б.;
- естетичність (оздоблення), привабливість виробу – 10 б.;
- оригінальність роботи та новизна у підході до вирішення завдань (складність форми) – 15 б.;
- відповідність вимогам (напряму, відповідність розміру, призначення, зручність у використанні тощо) – 15 б.

Практична робота оцінюється в 100 балів.

Найбільша кількість балів, яку може отримати учасник за два тури – 150 балів.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з технологій (трудове навчання) у 2023-2024 навчальному році

З метою підготовки учнів до олімпіади, доцільно опрацювати теми:

- основи матеріалознавства;
- технологія виготовлення виробів;
- основи технологій та проектування;
- технологія побутової діяльності.

Рекомендовані джерела:

1. Організація, проведення, результати II, III, IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання (2018-2019 н.р., Сумська область) Інформаційно-аналітичний бюлетень / упор. Коренева І.В.; за ред. І.В. Удовиченко. Суми: НВВ СОІППО, 2019. 64 с. URL: <https://cutt.ly/METrYX0>

2. Організація, проведення, результати II, III, IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з трудового навчання (2019-2020 н.р., Сумська область) Інформаційно-аналітичний бюлетень / упор. Коренева І.В.; за ред. І.В. Удовиченко. Суми: НВВ СОІППО, 2020. 45 с. URL: <https://cutt.ly/6ETrG7g>

Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства 2023-2024 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у 2023-2024 навчальному році

Відповідно до Указу Президента України 26.07.2023 № 451/2023 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіад зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 («Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17.11.2011 за № 1318/20056, наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році», рекомендуємо провести II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії в дистанційному або очному форматі з дотриманням законодавства України в частині вжиття заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

Звертаємо увагу, що, у разі оголошення повітряної тривоги, виконання олімпіадних завдань з правознавства має бути призупинено. Особа, яка відповідає за проведення олімпіади фіксує у протоколі час. Учасники олімпіади, мають бути переміщені в укриття. Після завершення небезпеки та оголошення відміни сигналу «Повітряна тривога» учні продовжують виконувати завдання, про що фіксується у відповідному протоколі.

Інструктивно-методичні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у дистанційному форматі

У разі проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у дистанційному форматі, учаснику необхідно пройти реєстрацію на сайті відділу (управління) освіти міста (району), територіальної громади та заповнити реєстраційну картку, розроблену організаторами II етапу змагань. При реєстрації учасник отримує на вказану адресу електронної пошти повідомлення про те, що він зареєстрований, а також інші інформаційні повідомлення (дата та час проведення олімпіади). II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади, за необхідності, проводиться на платформі Zoom (відеоконференція – відеозапис виконання роботи учасника), Google meet, відповідно до графіку проведення олімпіад.

Організаційний комітет II етапу олімпіади має забезпечити відеозв'язок (відеоспостереження) за умовами проведення: не допущення сторонніх осіб, самостійність виконання учнем завдань. Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства для учасників олімпіади отримують уповноважені особи на місцях (за годину до офіційного часу її початку).

Після завершення олімпіади, учасник створює власний PDF-файл (сканує роботу), заповнює Google-форму та надсилає до організаційного комітету не пізніше зазначеного оргкомітетом часу.

У разі виникнення питання, у процесі виконання завдань, учасник має оголосити це запитання голові журі або експерту у форматі відеозв'язку або написати повідомлення у чаті адміністратору (організатору відеоконференції).

Інструктивно-методичні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства в очному форматі

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства беруть участь учні 9-11 класів. Час роботи над олімпіадними завданнями – 4 астрономічні години. Учням 9 класу будуть запропоновані завдання в межах навчальної програми з основ правознавства для 9 класу закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»). Для учнів 10-11 класів – будуть надані запитання в межах програми профільного рівня.

Програми названих навчальних предметів розміщені на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України за покликанням <https://goo.gl/fwh2BR>.

Окрім того, звертаємо увагу на нормативно-правові документи, що регулюють конституційні, цивільні, трудові, сімейні, адміністративні відносини у межах вивченого матеріалу.

Завдання вимагають ксерокопіювання на кожного учня, із розрахунку 9-11 класи по 2 аркуші (формату А-4). На кожній сторінці аркушу олімпіадної роботи необхідно поставити штамп учням не дозволяється користуватись додатковою літературою (нормативно-правовими актами, довідниками, підручниками тощо) під час виконання олімпіадних завдань.

Проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства в очному форматі здійснюється у звичайному режимі, відповідно до графіка проведення олімпіадних змагань.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у 2023-2024 навчальному році

Оцінювання олімпіадних завдань здійснюється балами, указаними безпосередньо в завданнях. Критерії оцінювання олімпіадних робіт розробляються членами журі після оприлюднення завдань.

Перевірку та оцінювання робіт фахове журі здійснює у день проведення олімпіади:

– члени журі в олімпіадних роботах ставлять кількість балів за кожне завдання, підраховують загальну кількість балів та записують їх у кінці роботи. Поруч – із перевіреним завданням кожен член журі записує своє прізвище та ставить підпис.

Для забезпечення прозорості й об'єктивності, перевірку робіт необхідно організувати так, щоби кожен член журі перевіряв одне запитання у всіх

роботах на паралелі.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів
до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства
у 2023-2024 навчальному році*

Завдання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства включатимуть запитання на знання теоретичного матеріалу, уміння розв'язувати ситуації у вигляді юридичних задач. Щодо перевірки теоретичних знань, варто орієнтуватись на таку структуру завдань:

- юридичні задачі, ситуації;
- завдання, що мають відкриту форму відповіді (заповнити пропуски);
- робота з понятійним апаратом;
- завдання, що передбачає характеристику правового порядку, явища чи правової процедури.

Готуючись до олімпіади з правознавства, учні повинні ґрунтовно оволодіти знаннями основ теорії держави і права, основ публічного права України (конституційного, адміністративного, фінансового, екологічного права), на належному рівні орієнтуватися у питаннях сімейного, цивільного, трудового права; механізмах захисту прав і свобод людини; повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування.

Під час підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства, слід урахувати, що протягом 2022, 2023 років Верховною Радою України було прийнято ряд законодавчих актів, вивчення яких охоплюється навчальними програмами. Потрібно звернути особливу увагу на наступні нормативно-правові акти:

– Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення 16.10.2023);

– Закон України від 15.08.2022 № 2519-IX «Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2519-20#Text> (дата звернення 16.10.2023);

– Закон України від 20.09.2022 № 2589-IX «Про ратифікацію Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2589-20#Text> (дата звернення 16.10.2023)

Особливу увагу, під час підготовки до олімпіадних змагань, необхідно приділяти: правовідносинам, учасниками яких є неповнолітні особи; формуванню правових знань для реалізації й захисту учнями прав, свобод і законних інтересів; регулюванню взаємовідносин з іншими людьми; змісту правового режиму надзвичайного та воєнного стану й особливостями додержання прав і свобод людини і громадянина в умовах такого режиму; правам людини як наскрізному компоненту (знання та розуміння (філософія прав людини, принципи прав людини і прав дитини, міжнародні стандарти, дотримання прав людини), ставлення та цінності (повага до себе та інших, критичне мислення, толерантність тощо), навички та поведінка (відстоювання

прав людини тощо).

З метою якісної підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства у 2023-2024 навчальному році, рекомендуємо використовувати:

– інформаційно-аналітичні бюлетені «Організація, проведення, результати II, III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства» Сумського ОІППО (2018-2019, 2019-2020 н.р.);

– Практикум з правознавства : збірник завдань / упор. О.В. Третякова; за ред. І.В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2021. 72 с.

– Інтернет сайт:

Верховна Рада України : веб-сайт. URL: <https://www.rada.gov.ua/>);

**Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання
з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської
олімпіади з екології у 2023-2024 навчальному році**

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської
олімпіади з екології у 2023-2024 навчальному році*

Відповідно до Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році», у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології беруть участь учні 10-11 класів, що стали переможцями I етапу.

З огляду на існуючу загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російських окупантів та продовження в Україні воєнного стану, згідно з Указом Президента України від 26.07.2023 № 451/2023 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», рекомендуємо всім учасникам олімпіади дотримуватися безпекових вимог у закладах загальної середньої освіти.

Проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології, як і решти олімпіад, можливе як в очному форматі (відповідно до безпекових вимог), так і в дистанційному режимі.

**Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської
учнівської олімпіади з екології у дистанційному форматі**

В умовах воєнного стану можливе проведення олімпіади з екології у дистанційному форматі, за умов доступу учасників олімпіади до якісної мережі Інтернет та наявності відповідних технічних пристроїв.

Олімпіада у дистанційному форматі з теоретичними тестовими завданням проводиться за допомогою електронної пошти.

Заклади освіти організаційному комітетові II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології надсилають електронні заявки на участь учня/команди в олімпіаді, де зазначають:

- ПІБ учня (повністю);
- число, місяць, рік народження;

- назву закладу освіти (повністю, згідно з ІСУО);
- клас навчання;
- клас, за який буде виконувати завдання на олімпіаді;
- ПІБ педагогічного працівника, який підготував учня (повністю);
- адресу електронної пошти учня.

Якщо учасники під час олімпіади знаходяться поза межами закладу освіти, то розсилання завдань розпочинається до початку олімпіади на особисті електронні адреси учасників. Кожен учасник на вказану у заявці адресу електронної пошти отримує два матеріали: олімпіадні завдання в PDF-форматі та бланк для відповідей у Word-форматі. Позначати правильні відповіді у бланку для відповідей тестів групи А та Б можна, виділивши курсором мишки відповідну літеру та обравши на «Панелі інструментів» позначку «Заливка» – колір «Чорний».

Щодо тестів групи В, то учаснику необхідно буде заповнити матриці відповідей, у відповідності до вимог завдання. Розгорнуту відповідь на запитання теоретичного туру учасник надає на бланку відповідей. Учаснику олімпіади рекомендуємо виконані завдання олімпіадної роботи (бланк для відповідей) сфотографувати або конвертувати в PDF-формат (для незмінності інформації за допомогою онлайн-програми (режим доступу: <https://png2pdf.com/>). Сфотографований або конвертований файл – бланк для відповідей, необхідно протягом 10 хвилин надіслати одним листом на електронну пошту організаційного комітету з указаною темою листа («Олімпіада з екології. ПІБ учасника. Клас»).

Час виконання роботи – 1 год. (60 хв.). Якщо учасник надсилає роботу після відведеного часу для виконання завдань та пересилки, то надіслана робота журі не розглядається.

Відповідальна особа організаційного комітету отримує бланки відповідей учасників, шифрує роботи та передає голові журі.

Практичний тур, який складається із захисту проекту, може відбуватися дистанційно в онлайн-режимі, за допомогою сервісів «Google Meet», «ZOOM», «Skype», у форматі відео-конференції, про що необхідно повідомити учасників завчасно. Формат захисту проектів – аналогічний очному формату проведення.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології в очному форматі

У разі проведення олімпіади в очному форматі, відповідальним у районі (місті, ТГ) необхідно забезпечити належні умови її проведення. Повідомити учнів, що до місця проведення олімпіади вони прибувають організовано у супроводі керівника команди, маючи при собі:

- медичну довідку про відсутність інфекційних хвороб та контакту з інфекційними хворими (оригінал);
- індивідуальні засоби захисту (захисні маски, індивідуальний антисептик);
- згоду батьків (одного з батьків) або законних представників на дозвіл участі дитини в II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології;

– кулькову ручку з синьою пастою.

Відповідальність за збереження інформації щодо змісту завдань (конфіденційність) покладається на відповідального у районі (місті, ТГ), який опікується проведенням олімпіади з екології.

II етап олімпіади складається з двох турів: теоретичного та практичного. Теоретичний тур олімпіади включає завдання з відкритою відповіддю та/або задачі та тестові завдання. Тести різних рівнів складності (А, Б, В), а саме:

– тестові завдання групи А – на вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих; завдання вважається виконаним, якщо учень обрав та закреслив відповідну одну правильну літеру в бланку для відповідей;

– тестові завдання групи Б – на вибір усіх можливих правильних відповідей із п'яти запропонованих (кількість правильних відповідей може бути від однієї до п'яти); завдання вважається виконаним, якщо учень обрав та закреслив відповідні правильні літери в бланку для відповідей;

– тестові завдання групи В містять завдання на встановлення відповідності; до кожного завдання в двох колонках подано інформацію, яку позначено буквами та цифрами; виконуючи завдання, необхідно встановити відповідність (утворити логічні пари) і перенести відповідь (букви) до таблиці, розташованої в бланку для відповідей.

Комплект завдань підготовлено окремо для кожного класу. На примірниках завдань вказано максимальну кількість балів до кожного виду роботи та спосіб відповіді.

Час виконання роботи – 1 год. (60 хв.).

Кількісний склад завдань з екології (таблиця 1).

Таблиця 1 – Кількісний склад завдань

Клас	Завдання з відкритою відповіддю та (або) задачі	Тестові завдання		
		Завдання групи А	Завдання групи Б	Завдання групи В
10	1	20	15	2
11	1	20	15	2

Завдання олімпіади виводяться на паперові носії із розрахунку:

10 класи – 7 аркушів А4 та 1 бланк для відповідей на кожного учасника;
11 класи – 7 аркушів А4 та 1 бланк для відповідей на кожного учасника.

За рішенням місцевого організаційного комітету завдання з відкритою відповіддю та (або) задачі, які пропонуються до виконання, можуть виконуватися на зворотній стороні бланку для відповідей або на окремому проштампованому подвійному аркуші.

Практичний тур проводиться у формі стендової сесії – захисту плакатів, виконаних учасниками змагань за індивідуальною тематикою.

Стендову сесію рекомендовано організувати за такою схемою:

– учасникам необхідно мати при собі стенд – місце, де буде розміщено постер;

– усім стендам слід надати постійні номери;

- члени журі розподіляються на групи. Кожна група по одному разу заслуховує захист проєкту кожним учасником;
- усі групи членів журі працюють одночасно, починаючи обхід всіх стендів за номерами з різних точок (наприклад, перша група починає роботу з проєкту № 1, друга – № 6, третя – № 12, четверта – № 18);
- захист проєкту триває до 5 хвилин. Протягом наступних 3 хвилин члени журі ставлять запитання учаснику, виставляють оцінки. Кожен член журі оцінює роботи індивідуально, заповнює окремий бланк оцінювання.

Подібна схема дозволяє оперативно провести оцінку проєктів кожного учасника індивідуально кожним членом журі.

Перед початком виконання олімпіадної роботи доцільно ознайомити учнів з Інструкцією до виконання роботи, а саме:

- перед початком виконання олімпіадної роботи потрібно вимкнути мобільний телефон і залишити його в супроводжуючого або представника робочої групи;
- дозволяється користуватися власними ручками з синьою пастою та предметами, які видали організатори олімпіади (проштамповані аркуші паперу, олімпіадні завдання, бланк для відповідей);
- забороняється користуватися шпаргалками, мобільними телефонами, додатковими довідковими матеріалами, консультиватися з будь-якими особами, окрім голови журі або експерта-консультанта;
- із запитаннями щодо правильного розуміння змісту завдань учасник олімпіади може звернутися до голови журі, якого до класу запросить черговий учитель;
- правильні відповіді слід відмічати у бланку для відповідей, закреслюючи відповідні літери;
- час початку та закінчення олімпіади вказується на дошці;
- при нестачі паперу учасник олімпіади може одержати додаткові проштамповані аркуші у чергового вчителя;
- практичний тур олімпіади з екології містить захист проєкту. Захист проєкту триває до 5 хвилин. Протягом наступних 3 хвилин члени журі ставлять запитання учаснику, виставляють оцінки.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології у 2023-2024 навчальному році

Під час оцінювання основна частина балів (до 76 %) буде отримана учасником за рахунок стендової сесії. Теоретичний тур становить до 24 % від усіх набраних під час олімпіади балів (максимальна кількість балів за теоретичний тур – 32).

У процесі оцінювання захисту проєктів має бути враховано:

- наскільки гарно учень розуміє свій проєкт;
- наскільки гарно учень володіє науковою термінологією та методами;
- детальність і точність документованості дослідження;
- чи найкращим чином було виконано експериментальні процедури.

Критерії оцінювання проєктів

1. Оригінальність (20 балів)

Наскільки проєкт оригінальний у:

- постановці проблеми; підходах до вирішення проблеми;
- аналізі даних; інтерпретації результатів;
- використанні існуючого обладнання.

2. Науковість (30 балів)

- Чи чітко сформульовано проблему? Чи існує план вирішення проблеми?
- Чи чітко визначено ті параметри, які потрібно оцінювати?
- За наявності контрольних дослідів, – чи правильно була визначена їх потреба і чи правильно вони були поставлені? Чи відносять виконані досліди до завдань первинної мети?
- Наскільки повно розкрито проблему в роботі?
- Чи реальне втілення проєкту в життя?
- Чи ознайомлений учень з іншими підходами та теоріями, що стосуються проєкту?
- Чи достатньо було часу для виконання проєкту?

3. Ясність і ґрунтовність (20 балів)

- Чіткість відповідей на запитання під час дискусії (пояснення мети, методів та вміння робити висновки). Стель викладу: вільна розповідь чи завченість доповіді, оскільки останнє означає слабке розуміння основ.
- Упорядкованість у проєкті його етапів.
- Ясність вихідних даних та одержаних результатів.
- Чіткість оформлення друкованої версії проєкту; відображення проєкту настенді.

4. «Екологічність» та практичність проєкту (20 балів)

- Якою мірою проєкт стосується проблем екології чи охорони довкілля? Наскільки практичним є проєкт?

5. Навики (10 балів)

- Чи достатньо в учня навиків, необхідних для виконання роботи (лабораторних, обчислювальних)? Спостережливність.
- Навики планування експерименту та роботи; навики проведення презентацій.

– Наскільки відповідає вимогам стель викладення та оформлення?

Проєкт повинен відповідати таким вимогам:

- містити результати лабораторних, польових чи теоретичних досліджень, отриманих особисто учасником олімпіади, а не представляти огляд літературних джерел чи інформації з Інтернету;

– обсяг письмового тексту не повинен перевищувати 30 аркушів формату А4;

– рекомендована структура проєкту: титульна сторінка; тези роботи; зміст; основний текст («Список скорочень», «Вступ», «Матеріали та методи досліджень», «Результати», «Висновки». Можливий також розділ «Пропозиції» чи «Упровадження»); список використаних джерел.

Загальна кількість балів за практичний та теоретичний тур – 132 бали.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з екології у 2023-2024 навчальному році

З метою підготовки учнів до олімпіади, доцільно опрацювати теми: системна організація живої природи; неорганічні речовини живих організмів; організм як біосистема: структурні елементи і основні процеси; організм і середовище його існування; популяційно-видовий рівень організації живої природи; біосферний рівень організації життя; біорізноманіття; адаптації; промислове природокористування; проблема забруднення природного середовища; екологія і здоров'я; ноосфера; сукцесії.

Список рекомендованих джерел для опрацювання

1. Авраменко Н.Л. Екологія : навч. посіб. Ірпінь: Нац. ун-т ДПС України, 2009. 252 с.
2. Асоціація «Зелений світ». Режим доступу: <http://www.zelenysvit.org.ua/>
3. Барна І.В. Загальна біологія. Збірник задач. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 736 с.
4. Грицик В.В. Екологія довкілля. Охорона природи : навч. посібник. Київ : Кондор, 2009. 292 с.
5. Красильникова Т.В. Наочний довідник з біології для 10-11 кл. Київ, Харків : Веста, 2006. 111 с.
6. Природа України. Режим доступу : <http://pryroda.in.ua/>.
7. Словник-довідник сучасних екологічних та природоохоронних термінів. Міністерство освіти і науки України, Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. Київ : Науковий світ, 2010. 106 с.

Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2023-2024 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2023-2024 навчальному році

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2023-2024 навчальному році здійснюється відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити в закладах загальної середньої освіти проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у дистанційному або очному форматах, із дотриманням законодавства України в частині вжиття заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму в Україні.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у дистанційному форматі

У разі проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у дистанційному форматі, оргкомітетам необхідно створити безпечні та зручні умови проведення олімпіади віддалено, у визначеному закладі загальної середньої освіти, із дотриманням законодавства України в частині вжиття заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму в Україні.

У закладі освіти необхідно забезпечити відеозв'язок (Google meet) і неперервне відеоспостереження за умовами проведення олімпіади з дотриманням принципів доброчесності та неупередженості: відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання учнями завдань (відеозапис виконання роботи учасниками).

Виконання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики учнями за межами визначеного закладу загальної середньої освіти допустимо за умови забезпечення відповідної технічної та організаційної підтримки проведення олімпіади із дотриманням принципу академічної доброчесності.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики в очному форматі

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики беруть участь учні 8-11 класів, що стали переможцями I етапу. За бажанням, учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Організаційний комітет заздалегідь збирає заявки учасників. У заявках указуються ПІБ учасника, клас участі та місто (район, ТГ), а також мова програмування, яку учасник планує використовувати під час олімпіади. Учасники олімпіади можуть обирати мову програмування із заданого переліку: C або C++, Java, Pascal, Python. Середовища розробки програм CodeBlocks 13.12 (чи новішої версії), Eclipse (<https://eclipse.org/downloads/>), Free Pascal 2.2.0 (чи новішої версії), WingIde101 5.1.12 (чи новішої версії) (<http://www.wingware.com/downloads/wingide-101>).

Такі ж мови програмування, середовища розробки програм і компілятори будуть використані і на III етапі олімпіади з інформатики.

Наголошуємо, що оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики не мають права змінювати (повністю або частково) завдання, оприлюднювати їх зміст раніше, ніж це визначено графіком, умовами проведення олімпіади.

II етап олімпіади з інформатики буде проводитись одночасно з іншими областями України, із використанням системи E-olymp. Логін, пароль, посилання для входу до системи учасників будуть надіслані до місць проведення за годину до початку змагань. Перед початком олімпіади відповідальна особа отримає посилання для перегляду результатів онлайн (по завершенню змагання, журі II етапу підбиває підсумки олімпіади, визначає переможців олімпіади, формує протоколи).

Під час проведення олімпіади у кожного учасника має бути окремий комп'ютер.

Усі умови проведення необхідно оголосити учасникам до початку олімпіади.

Під час олімпіади учасникам категорично забороняється використовувати будь-які паперові та електронні джерела інформації: особисті флеш-носії, CD-диски, гаджети, калькулятори, електронні записники, мобільні телефони.

Перед безпосереднім виконанням завдань на дошці записується час початку та закінчення олімпіади. Час виконання олімпіадних завдань – 4 астрономічні години.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики 2023-2024 навчального року

Кожна задача оцінюється визначеною кількістю балів, відповідно до попередньо встановлених журі критеріїв. Остаточний бал учасника визначається за сумою балів завдань практичного туру.

Перевірка розв'язку олімпіадного завдання здійснюється такими версіями компіляторів: GCC 4.7.2, Java 1.7 (<http://www.oracle.com/technetwork/java/javase/downloads/jdk7-downloads-1880260.html>), FPC 2.4,

Python 3.4.3 (<https://www.python.org/downloads/>).

У випадку, коли учень надіслав одне завдання на кількох мовах програмування – буде зарахована найбільш вдало виконане завдання.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2023-2024 навчальному році

Рекомендуємо учасникам II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики:

1. опрацювати текстову інструкцію з використання системи E-olymp (<http://www.kievoi.ippo.kubg.edu.ua/kievoi/e-olymp/index.html>), відео інструкцію (<https://youtu.be/KlrrrpAxqx0>);
2. ознайомитися із завданнями, які будуть на олімпіаді, зокрема:
  - задача, із набору з п'яти (archive-a.eolymp.io);
  - задача, із набору з десяти (archive-b.eolymp.io);
  - задача на if/else з простою умовою (без AND/OR) та з виводом однієї з двох відповідей (YES/NO, ALICE/BOB, тому подібне);
  - задача на кілька if/else та/або зі складною умовою;
  - задача, де потрібно використовувати while/for;
  - задача, де потрібно використовувати масиви;
  - без додаткових обмежень.

Теми, які можуть зустрічатися в задачах: рядки, вектор, бінарний пошук, сортування, контейнери (set, map), пошук дільників, розклад на прості множники, решето Ератосфена, НСД/НСК/Алгоритм Евкліда, динамічне програмування (1D), часткові суми.

Тренувальний тур доступний за покликанням: <https://uoi2.eolymp.io/>.

Акцентуємо увагу на перелік розділів, які доцільно опрацювати заздалегідь з учасниками II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики: основні поняття алгоритмізації, мови програмування, робота у середовищі програмування, лінійні алгоритми, введення та виведення даних, алгоритми з розгалуженнями, алгоритми з повтореннями, масиви, сортування масивів, рядкові величини, підпрограми, процедури та функції, основи теорії графів, теорія чисел, елементи обчислювальної геометрії, динамічне програмування. Зокрема, у 8 класі – основні поняття алгоритмізації, мови програмування, робота у середовищі програмування, лінійні алгоритми, введення та виведення даних, алгоритми з розгалуженнями; у 9-11 класах – основні поняття алгоритмізації, мови програмування, робота у середовищі програмування, лінійні алгоритми, введення та виведення даних, алгоритми з розгалуженнями, алгоритми з повтореннями, масиви, сортування масивів, рядкові величини, підпрограми, процедури та функції, основи теорії графів, теорія чисел, елементи обчислювальної геометрії, динамічне програмування.

Після завершення олімпіади у всіх регіонах, розбір завдань буде доступний:

- на сайті Всеукраїнських олімпіад з інформатики (<https://oi.in.ua/>);
- у телеграм каналах (https://t.me/oi_in_ua);
- на Facebook сторінці (<https://fb.com/oi.in.ua>).

З метою підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики у 2023-2024 навчальному році рекомендуємо опрацювати такі інтернет-джерела:

1) Веб-ресурс підтримки та проведення шкільних та студентських олімпіад з інформатики. URL: <http://olymp.sumdu.edu.ua>.

2) Матеріали українських олімпіад з інформатики. URL: <http://www.uoi.in.ua>.

3) Сайт міжнародних олімпіад з інформатики. URL: <http://www.ioinformatics.org/>.

4) Сайт Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (розділ «Учнівські олімпіади»). URL: <http://www.soippo.edu.ua/>.

5) Центр підтримки та проведення олімпіад школярів з використанням можливостей Internet. URL: <http://www.olymp.vinnica.ua/>.

Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у 2023-2024 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у 2023-2024 навчальному році

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у 2023-2024 навчальному році здійснюється відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити в закладах загальної середньої освіти проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики (очному або дистанційному форматі) із дотриманням законодавства України в частині вжиття заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

Інструктивні рекомендації щодо організації II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у дистанційному форматі

Під час проведення II етапу в дистанційному форматі учасники олімпіади виконують завдання у віддаленому режимі.

За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, обраній оргкомітетом для проведення олімпіади, ознайомитися з вимогами до умов участі.

Рекомендуємо для контролю за умовами виконання завдання учасником олімпіади (відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання завдань) оргкомітету забезпечити відеозв'язок, наприклад, через приєднання в сервісах Skype або Google Meet.

Комп'ютер учасника повинен бути підключений до мережі Інтернет, на якому встановлені – програма, визначена оргкомітетом для відеозв'язку, програма для трансформування фотографій в PDF-файли, браузер з електронною поштою. На екран монітора може бути завантажено лише завдання олімпіади. Завантаження сайтів з додатковою інформацією не допустиме.

Кожне завдання учасник виконує на окремому аркуші.

Під час виконання завдання учасник може задати запитання голові журі II етапу щодо умови задачі, озвучивши його через відеозв'язок.

Після закінчення олімпіади членам робочої групи необхідно відсканувати роботи (PDF-файл) або сфотографувати, конвертувати в PDF-файл (10 хвилин на 1 роботу), переслати їх голові оргкомітету (голові журі) для подальшої перевірки.

Якщо роботи надіслано після відведеного часу для сканування завдань, то журі не приймає роботи учасників.

Голова оргкомітету (голова журі) обов'язково здійснює шифрування робіт учасників, потім роботи передаються членам журі для перевірки.

Інструктивні рекомендації щодо організації II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики в очному форматі

Під час проведення II етапу в очному форматі необхідно забезпечити дотримання законодавства України в частині забезпечення заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики беруть участь учні 7-11 класів, що стали переможцями I етапу.

Час на виконання завдань з фізики для учнів 7-го класу – 2 години (120 хвилин), 8-11 класів – 3 години (180 хвилин).

Оргкомітетами забезпечуються однакові умови виконання запропонованих завдань для всіх учасників і дотримання однакових вимог при перевірці робіт.

Оргкомітетами здійснюються всі необхідні заходи щодо забезпечення секретності змісту завдань, публічного оголошення тексту завдань.

Зміст завдань копіюється індивідуально для кожного учня (із розрахунку: по 1 аркушу формату А-4 чорно-білого друку) та оприлюднюється безпосередньо перед початком олімпіади.

Під час виконання завдань не дозволяється користуватися довідковою літературою, таблицями. У процесі обчислення учні можуть використовувати калькулятори.

Для виконання завдань кожен учень на початок олімпіади повинен мати: ручку, олівець, лінійку, гумку.

При виконанні письмових робіт, які підлягають шифруванню, забороняється використання будь-яких позначок, написання розв'язків завдань різними кольорами, які сприяли б дешифруванню роботи.

Журі перевіряє тільки завдання, що записані в чистовик учасника олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається.

Перед початком змагання оргкомітет повідомляє учасників про строки подання апеляцій.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у 2023-2024 навчальному році

Критерії оцінювання кожного окремого завдання олімпіади з фізики журі II етапу розробляє самостійно.

При оцінюванні завдань: максимальна оцінка за кожне правильно розв'язане завдання – 5 балів, максимальна кількість балів, яку може отримати

учасник II етапу олімпіади з фізики: 15 балів – 7 клас, 20 балів – 8-11 клас.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у 2023-2024 навчальному році

Комплект олімпіадних завдань охоплює програмовий матеріал з різних розділів курсу за попередні роки навчання та теми, які учні повинні були опанувати до терміну проведення олімпіади, відповідно до чинних навчальних програм для закладів загальної середньої освіти, ураховуючи програми для поглибленого вивчення у 8-9 класах і програми для профільного навчання в 10-11 класах, та, відповідно до обумовлених вимог змістової специфіки, щодо двох турів олімпіади.

З метою якісної підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики у 2023-2024 навчальному році рекомендуємо використовувати:

– навчально-методичну літературу, рекомендовану Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 14.08.2023 № 1/12038-23 «Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2023-2024 навчальному році»);

– матеріали з підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з фізики, що розміщені на мобільній сторінці методиста «Учителю фізики» на сайті СОІППО (<http://surl.li/mfaouy>).

Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2023-2024 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2023-2024 навчальному році

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2023-2024 навчальному році здійснюється відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році»).

Зміст завдань для II етапу олімпіади базується на навчальній програмі предмету «Інформатика» профільного та поглибленого рівнів.

Завдання мають бути виконані за допомогою засобів офісних додатків, що обумовлює:

– у текстовому процесорі: створення текстового документу із використанням засобів форматування, редагування та пошуку, вбудованих та зв'язаних об'єктів, стилів, посилань та розсилок, засобів рецензування;

– у табличному процесорі: створення та опрацювання табличних даних із використанням засобів форматування, редагування, фільтрації, сортування та пошуку, вбудованих та зв'язаних об'єктів, стилів, вбудованих функцій та засобів аналізу даних, ділової графіки;

– у системах керування базами даних: проектування моделі бази даних та її реалізація з можливістю опрацювання даних на рівні таблиць, запитів, форм та звітів (форматування, редагування, пошук, фільтрація, сортування та обчислення за допомогою вбудованих функцій);

– у програмі для створення презентацій: проектування моделі презентації та її реалізація із використанням засобів форматування та редагування, анімації, вбудованих та зв'язаних об'єктів, стилів, посилань, створення навігації по слайдах, використання елементів керування.

Під час роботи над завданнями учасник самостійно обирає послідовність їх виконання.

Учасникам забороняється використовувати VBA (Visual Basic for Applications) та програмні засоби, які не вказані у завданні. Файл-розв'язок не

повинен містити копії змісту файлів-зразків (наприклад, учаснику надано файл-зразок у вигляді скріншоту сторінки текстового документу та учасник здав на перевірку копію цього скріншоту у файлі-результаті).

Рекомендуємо забезпечити в закладах загальної середньої освіти проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у дистанційному або очному форматах із дотриманням законодавства України в частині вжиття заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму в Україні.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у дистанційному форматі

Під час проведення II етапу в дистанційному форматі учасники олімпіади виконують завдання у віддаленому режимі. За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, обраній оргкомітетом для проведення олімпіади, ознайомитись із вимогами до умов участі.

Рекомендуємо для контролю за умовами виконання завдань учасником олімпіади (відсутність сторонніх осіб, самотійність виконання завдань) оргкомітету забезпечити відеозв'язок, наприклад, через приєднання у сервісах Skype, Viber, Google Meet, тощо.

Комп'ютер учасника повинен бути підключений до мережі Інтернет, на ньому встановлені – програма, визначена оргкомітетом, для відеозв'язку та програми для розархівування файлів і виконання завдань. Рекомендуємо пакет офісних додатків MS Office (2013/2016/2019 Professional).

Розв'язки надсилаються після завершення олімпіади (не пізніше ніж за 10 хвилин) на електронну адресу відповідального члена оргкомітету. Після зазначеного часу роботи не приймаються та не перевіряються.

Необхідно заздалегідь підготувати і випробувати техніку, програмне забезпечення для проведення олімпіади.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій в очному форматі

II етап олімпіади з інформаційних технологій проводиться одночасно з іншими областями України в один тур за єдиним комплексним завданням, яке містить декілька задач, пов'язаних тематично. Завдання побудовані на використанні теорії та інформаційних технологій, що вивчаються в курсі «Інформатика» (окрім програмування, у тому числі програмування на VBA. Але, при цьому, виключно у MS Access та MS Word дозволено використання вбудованих макрокоманд, не створених користувачем на VBA!). Час виконання олімпіадних завдань – 4 астрономічні години.

Відповідно до Положення про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад, у змаганнях з інформаційних технологій беруть участь учні 8-11 класів. Журі визначає переможців окремо у кожній паралелі класів. Для виконання завдань олімпіад кожен учасник повинен мати окремий комп'ютер.

Олімпіаду доцільно проводити на комп'ютерах з операційними системами Windows 7/8.1/10. Бажано, на час проведення олімпіади, відімкнути локальну мережу від комп'ютерів учасників, якщо вона не використовується для здачі робіт під час практичного туру та вжити заходів, що унеможливають обмін

даними між учасниками олімпіади.

Рекомендуємо запропонувати учасникам олімпіади пакет офісних додатків MS Office (2013/2016/2019 Professional).

Оргкомітет олімпіади під час проведення змагань має забезпечити неможливість взаємодії учасників олімпіади з використанням мережевих технологій, у тому числі і бездротових, а також унеможливити перегляд зображення на моніторах інших учасників шляхом відповідного розташування робочих місць чи використання тимчасових перегородок між робочими місцями або забезпечення достатньої відстані між учасниками.

Учасникам олімпіади забороняється користуватися допоміжними друкованими або рукописними матеріалами, засобами комунікації (Інтернет, мобільні телефони, електронні носії інформації тощо).

Учасники олімпіади повинні мати змогу поставити запитання стосовно умов завдань. Цією можливістю учасники можуть скористатися виключно у письмовому вигляді. Запитання, що ставить учасник, повинні передбачати відповідь «Так» або «Ні». У випадках, коли запитання сформульоване таким чином, що на нього не можна відповісти «Так» або «Ні», відповідь міститься в умові завдання, запитання стосується розв'язку завдання, термінології програмних засобів, які використовуються для виконання олімпіадного завдання, член журі повинен відповісти: «Не коментую».

Бажано, щоб на запитання, які стосуються певного завдання, відповідав один член журі. У такому випадку учасники отримують однакові відповіді на однакові запитання.

Якщо учасники знайдуть помилку або двозначність у формулюванні завдання, тоді до тексту завдання необхідно внести правку та своєчасно оголосити про неї всім учасникам.

Під час роботи над завданням учасник самостійно обирає послідовність виконання окремих його складових. Додаткове прикладне програмне забезпечення надається учасникам тільки у випадку, якщо його використання передбачено умовами завдання.

Відповідальний за організацію проведення олімпіади до моменту її початку особисто повинен завчасно розкрити конверт з умовами завдань та виготовити достатню кількість копій умов завдань для всіх учасників олімпіади на задалегідь підготовленому папері, з розрахунку на 1 учасника 4 аркуші формату А4. Додатки до практичних завдань необхідно завантажити на комп'ютери учасників.

Рекомендуємо, за наявності технічної можливості, надати учасникам 10-15 хвилин до початку туру для випробування свого робочого місця (комп'ютера).

Усі умови проведення олімпіади необхідно оголосити учасникам до початку олімпіади. Наприклад: початок і закінчення олімпіади; коли можна ставити запитання і в якому вигляді; заборона на можливість використання літератури, друкованих або рукописних матеріалів, засобів комунікації (Інтернет, мобільних телефонів) тощо.

У день проведення олімпіади відповідальний отримує архівний файл, у якому містяться завдання олімпіади.

Завдання, анкета учасника олімпіади та бланк запитання повинні бути

роздані учасникам і членам журі олімпіади на початку олімпіади.

Не можна ознайомлювати сторонніх з умовами завдань та критеріями оцінювання до закінчення олімпіади.

Одразу після закінчення олімпіади, усі файли з роботами учасників необхідно зберегти в двох екземплярах (на комп'ютері учня та на флеш-носії оргкомітету). Учасник повинен бути присутнім при збереженні результатів та копіюванні на флеш-носії, щоби указати, які файли копіювати та власноручно заповнити поля «Шифр учасника», «Назва файлу», «Розмір», «Контрольна сума файлів», «Час задачі (копіювання) членом журі», «Особистий підпис учня» відомості задачі та шифрування робіт (задача робіт та шифрування.xlsx).

Оргкомітет повинен здійснити шифрування робіт учасників шляхом перейменування результуючих каталогів та заповнення поля «Шифр», відомості задачі та шифрування робіт. Члени журі повинні оцінювати зашифровані роботи (перейменовані каталоги).

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2023-2024 навчальному році

Кожна задача оцінюється визначеною кількістю балів, відповідно до визначених критеріїв. Остаточний бал учасника визначається за сумою балів завдань практичного туру.

Перевірка розв'язку олімпіадного завдання здійснюється на основі критеріїв оцінювання. У разі, якщо частина завдання, яка оцінюється за певним критерієм, виконана учасником частково, журі нараховує за цим критерієм неповну кількість балів або 0, якщо критерій неподільний.

Критерії оцінювання завдань будуть надіслані у день проведення олімпіади, після її завершення.

Необхідно звернути особливу увагу на суворе дотримання вимог щодо формату, змісту та імен файлів-результатів. Учаснику забороняється вносити у зміст файлів-результатів будь-яку інформацію, яка ідентифікує учасника олімпіади. У разі порушення вимог, до учасників застосовуються санкції (як-то відсотки штрафних балів або незарахування завдання взагалі), про що робиться запис у протоколі.

Завдання та рекомендації щодо підготовки школярів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2023-2024 навчальному році

З метою підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформаційних технологій у 2023-2024 навчальному році, рекомендуємо опрацювати літературні та інтернет-джерела:

- 1) Всеукраїнська учнівська Інтернет-олімпіада з інформаційних технологій. URL: <https://sites.google.com/view/ukrolimpit/головна>.
- 2) Змагання, навчальні матеріали та новини світу інформаційних технологій на порталі it:olymp. URL: <https://itolymp.com/>.
- 3) «Змагання з інформаційних технологій». URL: https://www.youtube.com/channel/UCXAUEq8addC_yW8627Pg_gg/.
- 4) Сайт призначений для підготовки учнів 8-11 класів до олімпіади з Інформаційних технологій. URL: <https://iktolimp.jimdofree.com/>.
- 5) Сайт Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (розділ «Учнівські олімпіади»). URL: <http://www.soippo.edu.ua/>.

**Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання
з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської
олімпіади з математики у 2023-2024 навчальному році**

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2023-2024 навчальному році

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2023-2024 навчальному році здійснюється відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити в закладах загальної середньої освіти проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики (в очному або дистанційному форматі) із дотриманням законодавства України в частині вжиття заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

*Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2023-2024 навчальному році
у дистанційному форматі*

У разі проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики в дистанційному форматі, оргкомітетам необхідно створити безпечні та зручні умови проведення олімпіади віддалено, у визначеному закладі загальної середньої освіти з дотриманням законодавства України в частині вжиття заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму в Україні.

У закладі освіти необхідно забезпечити відеозв'язок (Google meet) і неперервне відеоспостереження за умовами проведення олімпіади з дотриманням принципів доброчесності та неупередженості: відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання учнями завдань (відеозапис виконання роботи учасниками).

Виконання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики учнями за межами визначеного закладу загальної середньої освіти

допустимо за умови забезпечення відповідної технічної й організаційної підтримки проведення олімпіади та дотримання принципу академічної доброчесності.

Перед початком олімпіади рекомендуємо членам робочої групи провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Після закінчення олімпіади членам робочої групи необхідно відсканувати роботи (PDF-файл) або сфотографувати, конвертувати в PDF-файл (10 хвилин на 1 роботу), переслати їх голові оргкомітету (голові журі) для подальшої перевірки.

Якщо роботи надіслано після відведеного часу для сканування завдань, то журі не приймає роботи учасників.

Голова оргкомітету (голова журі) обов'язково здійснює шифрування робіт учасників, потім роботи передаються членам журі для перевірки.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2023-2024 навчальному році
в очному форматі

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики беруть участь учні 6-11 класів, що стали переможцями I етапу.

За бажанням учасник має право, на загальних умовах, брати участь у змаганнях серед учнів старших класів (порівняно з класом навчання).

Оргкомітети та журі II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики не мають права змінювати (повністю або частково) завдання.

Комплект завдань для 6 класу складається з 5 завдань, для 7-11 класів – 6 завдань.

Час виконання роботи в 6 класі – 3 астрономічні години, у 7-11 класах – 4 астрономічні години.

Для виконання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики кожен учень повинен мати ручку, олівець, лінійку, гумку, циркуль.

Перед початком олімпіади рекомендуємо організаторам провести інструктаж для учнів щодо вимог оформлення роботи, терміну її виконання та правил поведінки під час олімпіади (заборонено спілкування між учасниками олімпіади, користування мобільним телефоном, використання цифрових пристроїв).

Учасники олімпіади повинні сидіти за партами по одному та виконувати роботу на аркушах в клітинку, які заздалегідь необхідно підготувати оргкомітетам та поставити на них штамп закладу загальної середньої освіти, у якому проводиться олімпіада (на чернетках також).

Оргкомітетам необхідно забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт, згідно з критеріями оцінювання.

Завдання вимагають ксерокопіювання з розрахунку: 6-11 класи –

1 сторінка (формату А-4) на учня.

Рекомендуємо під час проведення олімпіади для керівників команд передбачити теоретико-практичні заняття, розмістивши їх в аудиторії, діаметрально протилежній розташуванню учасників олімпіади.

Критерії оцінювання II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2023-2024 навчальному році

Максимальна оцінка за виконання одного завдання – 7 балів. Максимально можлива кількість набраних балів у 6 класі – 35 балів, у 7-11 класах – 42 бали.

З метою здійснення якісної неупередженої перевірки завдань розроблено єдині критерії оцінювання, де відображено всі кроки (просування) розв'язування кожної задач учасниками олімпіади (таблиця 1):

Таблиця 1 – Критерії оцінювання завдань

Бали	Критерії оцінювання
7	Завдання розв'язано правильно, супроводжується докладними поясненнями, містить необхідні обґрунтування
6	Відповідь вказано правильну, обґрунтування містить деякі недоліки: правильні, але недостатньо обґрунтовані логічні кроки, які легко обґрунтовуються; помилки обчислювального характеру, що не призводять до порушення логіки виконання
5	Завдання в основному розв'язано, але допущена механічна помилка, яка не вплинула корінним чином на відповідь, чи наявний інший недолік, який легко усунути
4	Чітко виражена не менше як половина розв'язання завдання, або наявний рівносильний їй частковий випадок, або із двох складових завдання розв'язано складніше
3	Відповідь вказано правильну, але відсутнє обґрунтування основних етапів або із двох складових завдання розв'язано простіше
2	Запропонована ідея розв'язання, зроблено деякі кроки в її реалізації або розглянуто деякий нетривіальний частковий випадок
1	Виражена ідея розв'язання чи записана правильна відповідь при обов'язковій наявності спроб, можливо, й невдалих
0	Завдання розв'язано цілком неправильно, або записано лише готову відповідь, одержання якої не є очевидним, або завдання не розв'язувалося взагалі

Наголошуємо, що розв'язання завдань учасником оцінюється лише цілою кількістю балів. Під час оцінювання олімпіадних робіт не враховується раціональність або нераціональність розв'язань, метод розв'язання, обсяг написаного.

Знаходження декількох способів правильного виконання одного завдання не призводить до збільшення максимальної кількості балів (7 балів) за виконання завдання.

Звертаємо увагу, що журі перевіряє тільки завдання, що записані у

чистовик учасника олімпіади; чернетка членами журі не розглядається.

За неналежне оформлення розв'язання, журі може прийняти окреме рішення щодо зниження загального балу за виконання відповідного завдання.

*Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до
II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики
у 2023-2024 навчальному році*

Комплект олімпіадних завдань охоплює вивчений учнями матеріал з різних розділів курсу математики (згідно з програмами для закладів загальної середньої освіти певного класу та програмам факультативних курсів, математичних гуртків), та, сформований відповідно до обумовлених вимог змістової специфіки, щодо двох турів олімпіади.

У процесі підготовки до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики рекомендуємо ознайомити учнів із:

- методами розв'язування задач підвищеної складності, безпосередньо пов'язаними зі змістом шкільної програми;

- спеціальними методами та прийомами розв'язування олімпіадних задач (метод математичної індукції, принцип Дирихле, принцип крайнього, розміщення фігур на площині, покриття, розрізання, розфарбування фігур, інваріанти, парність, подільність та остачі, методи доведення нерівностей, вибір стратегії успіху, метод Малікова);

- нестандартними підходами, що дають змогу розв'язувати складні й нестандартні задачі зі значним евристичним навантаженням,

- додатковими теоретичними знаннями, які розширюють та поглиблюють наявні знання з математики (теорія множин, математична логіка, комбінаторика, теорія ймовірностей, теорія графів).

У процесі підготовки до олімпіади рекомендуємо цілеспрямовано та систематично розв'язувати: задачі комбінаторно-логічного змісту (клітчасті дошки, таблиці, графи, допоміжні «розфарбування», числові набори, математичні ігри); теоретико-числові задачі; задачі на доведення нерівностей, функціональних співвідношень; задачі на властивості функцій; задачі на властивості цілої та дробової частини числа; різнопланові геометричні задачі.

З метою якісної підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики у 2023-2024 навчальному році рекомендуємо використовувати:

- навчально-методичну літературу, рекомендовану Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 14.08.2023 № 1/12038-23 «Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2023-2024 навчальному році»);

- Інтернет-ресурс «Українські математичні олімпіади» (<http://matholymp.com.ua/>);

- методичні матеріали з підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з математики, розміщені на мобільній сторінці методиста «Учителю математики» на сайті СОІППО (<https://cutt.ly/VgeUZft>).

Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнівдо участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії у 2023-2024 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії у 2023-2024 навчальному році

У 2023-2024 навчальному році II етап Всеукраїнських учнівських олімпіад буде проведено відповідно до Положення «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади з базових і спеціальних дисциплін, турніри, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт та конкурси фахової майстерності» (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

Рекомендуємо забезпечити проведення II етапу олімпіади з дотриманням законодавства України в частині вжиття заходів безпеки, пов'язаних із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні.

Під час проведення олімпіади з хімії, у разі надходження сповіщення «Повітряна тривога», виконання олімпіадних завдань має бути призупинене. Уповноважена особа фіксує час і робить запис у протоколі про призупинення виконання завдань. Учасники олімпіади мають бути переміщені в укриття. Після небезпеки та оголошення відміни сигналу «Повітряна тривога» учасники олімпіади повертаються до виконання завдань, про що фіксується у протоколі.

У районному (міському, ТГ) етапі Всеукраїнської олімпіади з хімії беруть участь учні 7-11 класів, які стали переможцями I етапу.

Олімпіадна робота складається з п'яти завдань (залежно від класу навчання).

За обсягом, завдання для учнів 7-11 класів займають три-чотири сторінкиформату А-4.

Інструктивні рекомендації щодо проведення

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії у дистанційному форматі

У випадку організації та проведення олімпіади з хімії у дистанційному форматі, необхідно забезпечити відеозв'язок (Google Meet) і неперервне відеоспостереження за умовами проведення олімпіади з дотриманням принципів доброчесності та неупередженості: відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання учнями завдань (відеозапис виконання роботи

учасниками).

Виконання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії учнями за межами визначеного закладу загальної середньої освіти допустимо, за умови забезпечення відповідної технічної та організаційної підтримки проведення олімпіади, із дотриманням принципу академічної доброчесності.

Розсилку олімпіадних завдань рекомендуємо здійснювати на особисті електронні адреси учасникам, які попередньо зареєструвалися за формою, розробленою організаторами районного (міського, ТГ) рівня. У формі варто зазначити:

- прізвище, ім'я та по батькові учасника олімпіади (повністю);
- повну назву закладу освіти, у якому навчається учень;
- клас навчання та клас, за який буде виконувати олімпіадне завдання (клас, за який буде виконувати олімпіадне завдання учень, не повинен бути меншим від фактичного класу навчання, однак – може бути вищим);
- електронну адресу, на яку будуть надсилати завдання;
- прізвище, ім'я та по батькові вчителя, який підготував учня (ученицю) до олімпіади (повністю).

Виконання олімпіадних завдань має відбуватися в синхронному режимі, тривалістю 3,5 години (більше на пів години у порівнянні з очним форматом, оскільки додається 30 хвилин на оформлення роботи – комп'ютерний набір).

Рекомендації щодо підготовки до II етапу олімпіади з хімії (теми та типи розрахункових задач), а також критерії оцінювання олімпіадних завдань залишаються тотожними очному формату проведення.

Завдання із відкритою відповіддю виконуються в документі (формат Word), надісланому на електронну пошту учасника (потребує попереднього завантаження на комп'ютер). Виконання олімпіадних завдань потребує від учнів певних умінь працювати у текстовому редакторі Word: набір тексту, набір молекулярних формул неорганічних сполук (хімічні символи, надстрочний та підстрочний знаки), молекулярних та напівструктурних формул органічних сполук, вставляння символів, набір розв'язків завдань у формульному редакторі програми Word, робота з таблицями тощо.

По завершенню часу виконання олімпіадних завдань, учасник протягом 10 хвилин повинен надіслати виконану роботу на електронну адресу члену оргкомітету (відповідальному за проведення олімпіади) або голові журі (рішення приймається місцевим оргкомітетом олімпіади).

Перевірка олімпіадних робіт з хімії та оформлення відповідних протоколів здійснюється членами журі за алгоритмом, розробленим відділом (управлінням) освіти міста, району, ТГ.

Інструктивні рекомендації щодо проведення

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії в очному форматі

Тривалість виконання олімпіадної роботи в очному форматі становить 3 години. Завдання виконуються на окремих проштампованих і пронумерованих подвійних аркушах, які після завершення роботи учнем, укладаються черговим учителем до титульної сторінки.

Обов'язки членів оргкомітету:

- попередньо підготувати папір і поставити на ньому штамп закладу освіти, у якому проводиться олімпіада;
- передбачити можливість видрукування завдань на кожного учня з паралелі;
- повідомити учнів, що вони при собі мають мати ручку та калькулятор;
- підготувати на кожного учня видруковану на паперовому носії періодичну систему хімічних елементів, таблицю розчинності кислот, основ і солей, ряд активності металів; таблиці не повинні містити додаткової інформації, а саме: формул, визначень, формулювань законів тощо;
- перед початком виконання олімпіадної роботи – ознайомити учнів з інструкцією до виконання роботи.

Інструкція для учасника олімпіади щодо виконання роботи:

- перед початком виконання олімпіадної роботи потрібно вимкнути мобільний телефон і залишити його у супроводжуючого або представника робочої групи;
- при виконанні завдань дозволяється користуватися лише предметами, які видали організатори олімпіади, а саме: зошитом; періодичною системою хімічних елементів; таблицею розчинності кислот, основ і солей; рядом активності металів;
- дозволяється користуватися власними кульковими ручками та калькуляторами;
- користуватися шпаргалками, мобільними телефонами, додатковими довідковими матеріалами; консультування з будь-якими особами, окрім голови журі або експерта-консультанта, заборонено;
- з питаннями щодо правильного розуміння змісту завдань учасник олімпіади може звернутися до голови журі, якого до класу запросить черговий учитель;
- час початку та закінчення олімпіади вказується на дошці;
- сторінки робочого зошита, окрім титульної, нумеруються вгорі на полях; кожне завдання розв'язується із нової сторінки;
- відповіді на запитання, поставлені в умові задачі, повинні бути повні й аргументовані; твердження, що не стосуються поставлених у задачі питань, – не оцінюються. Правильна відповідь, не підкріплена логічними аргументами чи розрахунками, оцінюється лише мінімальною кількістю балів;
- при нестачі паперу учасник олімпіади може одержати додаткові проштамповані аркуші у чергового вчителя;
- граматичні помилки не впливають на оцінку роботи.

Обов'язки голови журі:

- проводить інструктаж із членами журі; питання для обговорення: наявність у закладі медперсоналу, дотримання конфіденційності, об'єктивності та однакового ставлення до всіх учасників олімпіади; оформлення титульної сторінки та кожного завдання в роботі учня; час проведення олімпіади; початок роботи членів журі тощо;
- обговорює з членами журі розв'язок завдань, план їх перевірки,

розбаловку за кожну дію у межах задачі та певні особливості: при перевірці робіт ураховувати, що окремі завдання можуть мати декілька правильних відповідей; раціональний спосіб розв'язку задачі оцінювати більш високим балом; граматичні помилки не впливають на оцінку роботи;

– рекомендує членам журі розподілити задачі між собою і перевіряти в кожній роботі тільки ці задачі, оскільки у такому випадку дотримується єдиний підхід до оцінювання однієї й тієї ж задачі у всіх учнів;

– спільно з оргкомітетом обговорює кількість переможців, відповідно до загальної кількості учасників олімпіади; розподіл I, II, III місць за кожною паралеллю класів, відповідно до Положення про Всеукраїнські олімпіади та доводить цифри до членів журі;

– після перевірки робіт членами журі, у кожній паралелі, роботи, що претендують на місця переможців, ретельно перевіряє на наступне: наявність балів за кожне завдання, підписи усіх членів журі, правильність підрахунків; ставить власний підпис.

Критерії оцінювання завдань

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії

Максимальна кількість балів за олімпіадну роботу становить 50 балів. Максимальна кількість балів за кожне правильно виконане завдання зазначена в тексті олімпіадних завдань. Розбаловку за кожну дію у межах задачі члени журі роблять самостійно.

Завдання та рекомендації щодо підготовки

учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з хімії

Питання до II етапу олімпіади охоплюють матеріал із різних розділів курсу хімії, відповідно до програми для закладів загальної середньої освіти за попередні роки навчання та з тем, які учні опанували у I семестрі поточного навчального року (таблиця 1).

Таблиця 1 – Теми та типи задач для додаткового опрацювання

Клас	Тема	Типи розрахункових задач
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
7	Початкові хімічні поняття	1. Обчислення відносної молекулярної маси речовини за її формулою. 2. Обчислення масової частки елемента в складній речовині (речовини в суміші). 3. Складання хімічної формули за масовою часткою елементів у сполуці. 4. Обчислення маси елемента в складній речовині за його масовою часткою. 5. Обчислення за законом збереження маси речовини.
8	Теми 7 класу, а також: Прості та складні речовини на прикладі кисню та води	6. Обчислення масової частки, маси розчиненої речовини, маси й об'єму води в розчині

1	2	3
8	<p>(II семестр 7-го класу). Періодичний закон і періодична система хімічних елементів. Будова атома. Хімічний зв'язок і будова речовини. Кількість речовини. Розрахунки за хімічними формулами. Основні класи неорганічних сполук</p>	<p>7. Знаходження хімічного елементу за положенням у періодичній системі. 8. Обчислення числа частинок (атомів, молекул, йонів) у певній кількості речовини, масі, об'ємі. 9. Обчислення за хімічною формулою маси даної кількості речовини та кількості речовини за відомою масою. 10. Обчислення об'єму певної маси або кількості речовини відомого газу за нормальних умов. 11. Обчислення з використанням відносної густини газів. 12. Розрахунки за хімічними рівняннями маси, об'єму, кількості речовини реагентів і продуктів реакцій. Визначення елемента на основі розрахунків за хімічним рівнянням реакцій.</p>
9	<p>Теми 7-8 класів, а також: Розчини. Хімічні реакції.</p>	<p>14. Розв'язування задач за рівняннями реакцій з використанням розчинів з певною масовою часткою розчиненої речовини (включаючи задачі на кристалогідрати). 15. Розрахунки за термохімічними рівняннями реакцій. 16. Розрахунки на встановлення маси чи масової частки компонентів у суміші.</p>
10	<p>Теми 7-9 класів, а також: Найважливіші органічні сполуки (II семестр 9 класу). Теорія будови органічних сполук. Вуглеводні. Оксигеновмісні органічні сполуки.</p>	<p>17. Виведення молекулярної формули органічної речовини за масовими частками елементів. 18. Виведення молекулярної формули речовини за загальною формулою гомологічного ряду та густиною або відносною густиною. 19. Виведення молекулярної формули речовини за масою, об'ємом або кількістю речовини реагентів або продуктів реакції. 20. Обчислення за хімічними рівняннями кількості речовини, маси або об'єму за кількістю речовини, масою або об'ємом реагенту, що містить певну частку домішок.</p>

1	2	3
		21. Обчислення об'ємних відношень газів за хімічними рівняннями.
11	Теми 7-10 класів, а також: Неметалічні елементи та їхні сполуки. Металічні елементи та їхні сполуки.	22. Обчислення маси, об'єму, кількості речовини за відомими даними про вихідні речовини, одна з яких узята з надлишком. 23. Обчислення виходу продукту реакції від теоретичного.

Список літературних джерел, рекомендованих для підготовки учнів до олімпіади

Підручники і навчальні посібники

1. Боєчко Ф.Ф., Найдан В.М., Грабовий А.К. Органічна хімія : проб. підр. для 10-11 класів (шкіл) хімічних профілів та класів (шкіл) з поглибленим вивченням предмета. Київ : Вища школа, 2001. 398 с.

2. Буринська Н.М. Хімія: підручник для 10 класу загальноосвітнього навчального закладу (профільний рівень) / Н.М. Буринська, В.М. Депутат, Г.Ф. Сударева, Н.Н. Чайченко. Київ : Педагогічна думка, 2010. 352 с.

3. Величко Л.П. Органічна хімія : підруч. для 10-11 кл. хім. профілю та з поглибленим вивченням хімії загальноосвітніх навчальних закладів. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2003. 336 с.

4. Величко Л.П., Буринськ Н.М. Хімія : підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів: профільний рівень. Київ : Школяр, 2013. 384 с.

5. Холин Ю.В., Слета Л.А. Репетитор по хімії. Харків : Фоліо, 1998. 400 с.

6. Хомченко Г.П. Посібник з хімії для вступників до вузів. Київ : Ваклер, 1999. 480 с.

Збірники задач

1. Березан О.В. Збірник задач з хімії : для учнів середніх загальноосвітніх навчальних закладів. Тернопіль : підручники та посібники, 2003. 319 с.

2. Березан О. Хімія елементів та їхніх сполук у перетвореннях / вид. 2-ге, виправл. і доповн. / О. Березан. Тернопіль : підручники та посібники, 2021. 160 с.

3. Пігуль В.С., Сударева Г.Ф., Абжалов Р.Р. Збірник задач з хімії з розв'язаннями та поясненнями. 9 клас. Харків : Основа, 2011. 143 с.

4. Пігуль В.С., Сударева Г.Ф., Абжалов Р.Р. Пігуль В.С. Збірник задач з хімії з розв'язаннями та поясненнями. 10-11 класи. Харків : Основа, 2011. 208 с.

5. Олімпіади з хімії. Збірник задач всеукраїнських, обласних, районних олімпіад з розв'язаннями, вказівками, відповідями / І.І. Кочерга, Ю.В. Холін, Л.О. Слета та ін. Харків : Ранок, Веста, 2004. 309 с.

6. Слета Л.О., Чорний А.В., Холін Ю.В. 1001 задача з хімії з відповідями, вказівками, розв'язками. Харків : Ранок, 2000. 368 с.

7. Ярошенко О.Г. Збірник задач і вправ з хімії. Київ : Освіта, 2015. 272 с.

Методичні рекомендації, критерії оцінювання, завдання з підготовки учнів до участі у II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2023-2024 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2023-2024 навчальному році

Документами, що визначають мету, завдання, структуру, технологію проведення II етапу Всеукраїнської олімпіади з економіки у 2023-2024 навчальному році є Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17 листопада 2011 року за № 1318/20056, наказ Міністерства освіти і науки України від 25.10.2021 № 1127 «Про затвердження змін про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності», зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 06.12.2021 за № 1570/37192), наказ Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

З огляду на існуючу загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу, унаслідок збройної агресії російських окупантів та продовження в Україні воєнного стану, згідно з Указом Президента України від 26.07.2023 № 451/2023 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», рекомендуємо всім учасникам олімпіади дотримуватися безпекових вимог у закладах загальної середньої освіти.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки беруть участь учні 9-11 класів, що стали переможцями I етапу.

Час на виконання роботи – 4 години (240 хвилин).

Оргкомітету слід забезпечити однакові умови для виконання учасниками запропонованих завдань та дотримання однакових вимог при перевірці робіт. Зміст завдань необхідно копіювати індивідуально на кожного учня. Оприлюднити його – безпосередньо перед початком олімпіади.

Особливості проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2023-2024 навчальному році

1. Обладнання на кожного учня: ручка, олівець, гумка, лінійка.

2. Завдання олімпіади виводяться на паперові носії з розрахунку:

9 клас – 3 аркуші (6 сторінок);

10 клас – 3 аркуші (6 сторінок);

11 клас – 3 аркуші (6 сторінок) формату А-4;

– формат А-4, кегль № 14;

– параметри сторінки – 1,5×1,5×1,5×1,0.

3. Структура олімпіадних завдань:

А) Завдання № 1. Тести (20). За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.

Тестові завдання виконуються у бланку для відповідей, який знаходиться перед тестами.

Бланк відповідей на тести (зразок)

№	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Відповідь										
№	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Відповідь										

Б) Завдання № 2. Творче питання – 1;

В) Завдання № 3. 3 задачі різного рівня складності.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії в 2023-2024 навчальному році у дистанційному форматі

Під час проведення олімпіади в дистанційному форматі, відповідальність за збереження інформації щодо змісту завдань (конфіденціальність) покладається на відповідального у районі (місті, ТГ), який опікується проведенням олімпіади з економіки в районі (місті, ТГ).

За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, обраній оргкомітетом для організації олімпіади, ознайомитися з вимогами щодо умов участі.

Комп'ютер повинен бути підключений до мережі Інтернет, на ньому – установлені: програма, визначена оргкомітетом для відеозв'язку, програма для трансформування фотографій в PDF-файли, браузер з електронною поштою. Організаційний комітет II етапу повинен забезпечити недопущення сторонніх осіб, самотійність виконання олімпіадних завдань учнем.

Кожне завдання учасник виконує на окремому аркуші. Під час виконання завдань учасник може задати запитання голові журі II етапу щодо умови задачі, озвучивши його через відеозв'язок.

Після завершення олімпіади учасник фотографує бланк відповідей на тести, відповіді на теоретичні питання та практичні завдання, трансформує його в PDF-файл. Учні 9-11 класів повинні створити 5 файлів. Отримані PDF-файли учасник надсилає до оргкомітету (не пізніше часу, визначеного оргкомітетом). Спосіб передачі роботи обирає оргкомітет II етапу.

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з географії в 2023-2024 навчальному році в очному форматі

За умови надходження під час проведення олімпіади з економіки сигналу «Повітряна тривога», виконання учасниками олімпіадних завдань призупиняється. Особа, на яку покладаються обов'язки щодо проведення олімпіади в конкретному класі, має зафіксувати час призупинення виконання завдань та зробити відповідну відмітку в протоколі. Після цього необхідно організувати переміщення учасників олімпіади у супроводі вчителя або відповідальної особи, яка, після завершення небезпеки та оголошення відміни сигналу, організує їх повернення до аудиторії для продовження роботи з виконання завдань. Відповідальна особа також має озвучити час, з якого учні продовжать виконувати завдання, та зробити відповідну відмітку в протоколі.

Критерії оцінювання завдань II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2023-2024 навчальному році

До завдань № 1, № 3 критерії оцінювання подано у бланках. До завдання № 2 критерії оцінювання розробляють члени журі.

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з економіки у 2023-2024 навчальному році.

З метою підготовки учнів до олімпіади, рекомендуємо опрацювати теми:

1. Взаємозв'язки економічних процесів та явищ.
2. Раціональна поведінка споживача та виробника.
3. Попит, пропозиція, ринкова ціна та гроші у функціонуванні ринку.
4. Ринки виробничих ресурсів та доходи в ринковій економіці.
5. Підприємницька діяльність.

Список рекомендованих джерел

1. Горленко Г.О. Тестові завдання з економіки: Навчальний посібник для учнів 8-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки. Частина I. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. 168 с.
2. Кошкалда І.В., Щербань В.П. 334 задачі з економіки з розв'язками: посіб. для учнів загальноосвітніх навчальних закладів / укл. І.В. Кошкалда, В.П. Щербань. Харків : Гімназія, 2008. 352 с.
3. Пужайчерета Л.М., Чорна Т.І. Олімпіади з економіки. Завдання. Відповіді / укл. Л.М. Пужайчерета, Т.І. Чорна. Харків : Основа, 2008. 432 с.
4. Радіонова І.Ф. Економіка (рівень стандарту, академічний рівень). 11 клас. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. 176 с.

Методичні рекомендації, критерії оцінювання та завдання з підготовки учнів до участі у II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії у 2023-2024 навчальному році

Інструктивні рекомендації щодо проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії у 2023-2024 навчальному році

Порядок організації та проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії у 2023-2024 навчальному році здійснюється відповідно до Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 № 1099 «Про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності» (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 03.10.2022 № 883 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році», наказу Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 13.10.2023 № 401-ОД «Про проведення I-II етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2023-2024 навчальному році».

Під час проведення II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії (у дистанційному або очному форматах) необхідно забезпечити дотримання безпекових заходів.

У II етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії беруть участь учні 10-11 класів, що стали переможцями I етапу.

Учні 10-го класу виконують завдання 10-го класу, 11 класу – завдання 11-го класу.

II етап олімпіади проходить у III тури: тур візуальних спостережень (30 хвилин), теоретичний тур (1 година 30 хвилини) та практичний тур (1 година)

Під час проведення туру візуальних спостережень учні відповідають на запитання за зображеннями; теоретичного – розв'язують розрахункові задачі та виконують практичне завдання.

Завдання кожного туру учні виконують на окремих аркушах.

Оргкомітетами забезпечуються однакові умови виконання запропонованих завдань для всіх учасників та дотримання однакових вимог приперевірці робіт.

Оргкомітетами здійснюються всі необхідні заходи щодо забезпечення секретності змісту завдань та публічного оголошення тексту завдань. Зміст завдань усіх турів роздруковується індивідуально для кожного учня (із

розрахунку: по 2 аркуші формату А-4 кольорового друку на кожного учня). Оприлюднюють його безпосередньо перед початком олімпіади.

Під час виконання завдань не дозволяється користуватися довідковою літературою, таблицями. Картою зоряного неба учні можуть користуватися лише тоді, коли у змісті задачі зазначено, що учень повинен виконати завдання за допомогою карти. Для обчислень учні можуть використовувати калькулятор.

Для виконання завдань кожен учень на початок олімпіади повинен мати: ручку, олівець, лінійку, гумку.

Усі роботи підлягають шифруванню, тому учням забороняється використовувати будь-які позначки, ручки різних кольорів, які сприяли б дешифруванню роботи.

Журі перевіряє тільки завдання, що записані до чистовика учасника олімпіади. Чернетка членами журі не розглядається.

Перед початком змагання оргкомітет повідомляє учасників про строки подання апеляцій.

Інструктивні рекомендації щодо організації II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії у дистанційному форматі

Під час проведення II етапу в дистанційному форматі учасники олімпіади виконують завдання у віддаленому режимі.

За декілька днів до початку олімпіади учасник повинен зареєструватися на платформі, обраній відповідним оргкомітетом для проведення олімпіади, ознайомитися з вимогами до умов участі.

Рекомендуємо для контролю за умовами виконання завдання учасником олімпіади (відсутність сторонніх осіб, самостійність виконання завдань) оргкомітету забезпечити відеозв'язок, наприклад, через приєднання в сервісах Skype або Google Meet.

Комп'ютер учасника повинен бути підключений до мережі Інтернет, на якому встановлені – програма, визначена оргкомітетом для відеозв'язку, програма для трансформування фотографій в PDF-файли, браузер з електронною поштою. На робочий стіл комп'ютера може бути завантажено лише завдання олімпіади. Завантаження сайтів з додатковою інформацією не допустиме.

Кожне завдання учасник виконує на окремому аркуші. Під час виконання завдання учасник може задати запитання голові журі II етапу щодо умови задачі, озвучивши його через відеозв'язок.

Після завершення олімпіади учасник фотографує розв'язки завдань окремих турів та трансформує їх в PDF-файл. Усього необхідно створити 3 файли – файли теоретичного, практичного та візуального турів.

Отримані PDF-файли учасник надсилає до оргкомітету (не пізніше часу, визначеного оргкомітетом). Спосіб передачі роботи обирає оргкомітет II етапу.

Інструктивні рекомендації щодо організації II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії в очному форматі

У період воєнного стану можливе проведення II етапу в очному форматі,

за умови дотримання законодавства України в частині створення безпечових умов, відповідно до загальних особливостей проведення олімпіади.

Критерії оцінювання завдань

II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії 2023-2024 навчальному році

Критерії оцінювання кожного окремого завдання олімпіади з астрономії журі II етапу розробляє самостійно.

При оцінюванні виконаних завдань, максимальна кількість балів, яку може отримати учасник II етапу олімпіади:

- тур візуальних спостережень – 10 балів;
- теоретичний тур – 25 балів (10 клас), 30 балів (11 клас);
- практичний тур – 30 балів (10 клас), 25 балів (11 клас).

Завдання та рекомендації щодо підготовки учнів до II етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з астрономії 2023-2024 навчальному році

Звертаємо увагу, що до пакету завдань можуть бути включені:

- розрахункові завдання на застосування теоретичних знань;
- якісні завдання на розпізнавання астрономічних об'єктів та пояснення астрономічних явищ;
- практичні завдання на застосування навиків спостережень неозброєним оком та за допомогою простих телескопічних засобів;
- завдання по роботі з каталогами, картою зоряного неба;
- завдання на ознайомленість учнів із результатами нових астрономічних досліджень.

Для успішного виконання цих завдань, учні 10-х та 11-х класів мають опрацювати навчальний матеріал з розділів навчальних програм для закладів загальної середньої освіти профільного рівня «Астрономія. 10-11 клас» (авторський колектив Яцківа Я.С.) та «Фізика і астрономія: астрономічний складник» (авторський колектив Ляшенка О.І.). Завдання II етапу будуть відповідати вимогам щодо обсягу навчального матеріалу, вивченого учнями на момент проведення олімпіади, відповідно до профільних програм у розрахунку 1 година на тиждень для учнів 10-го класу та 2 години на тиждень для учнів 11-го класу.

З метою підготовки учнів до участі у Всеукраїнській учнівській олімпіаді із астрономії рекомендуємо використовувати завдання, наведені на сайтах:

– Астрономічна олімпіада. Режим доступу: <http://astroosvita.kiev.ua/proekty/astrooolimpiada/Astrooolimp/zavdannj.html>;

– Задачі-малюнки з астрономії. Режим доступу: http://www.zhu.edu.ua/mk_school/course/view.php?id=218.